

הלכות פסח תמו

שכמו

תמו דין חמים שנפל עליהם מים ותבשיל שנמצא בתוכו חמה וכו' ס"ה סעיפים:

א כבר נתבאר בסיומן תנ"ג^א שמדין הנמרא^ב מותר לתלות את החמים שכל זמן שכולל אותם בכמים אינן באים לדיי הימין^ג מן הסתם כל זמן שלא נתבקעו שעסק הבלילה מן הסתם הוא מונע איתן מלהחמיץ אבל אם רואה אותן שנתבקעו בשעת הלתייה הרי הן אסורות^ד מן התורה^ה שהביקוע הוא סימן שהן קרובות להחמיץ ובודאי יחמיצו תיכף ומיד^ו הימין גמור שחייבין עליו כרת^ז:

ב אבל לאחר גמר הלתייה ששוב אינו עוסק בהן בידים אם הן שוהין במים^ח שיעור מיל^ט יכולין הן לבא לדיי הימין גמור בלא ביקוע ולפיכך הן אסורות מן התורה מספק^י שמה כבר החמיצו וכן כל דגן שנפלו עליו מים^{יא} אפילו מועטים ואפילו היו גשמים מולפין עליו וזלפה מועטת^{יב} אם שהה לחלוותי חמים עליו שיעור מיל אף על פי שלא נתרכך במים אלא הוא קשה כמו שהיה^{יג} הרי זה אסור אפילו להשהותו עד לאחר הפסח^{יד} אפילו שלא נתבקע.

אלא מוכרו מעט מעט לכברים^{טו} בענין שיש לתלות שיאכלוהו הנכרים קודם הפסח אבל לא ימכרו ממנו הרבה לנכרי אחד גזירה שמא יחזור הנכרי וימכרנו או יתנוג ישראל אחר^{טז} שאינו יודע שנפלו עליו מים ויאכלנו הישראל בפסח מה שאין כן בשמכרו מעט מעט יש כאן ב' ספקות להקל שמא יאכלנו הנכרי בעצמו ולא ימכרו ויתן ממנו לישראל ואף אם יחזור הנכרי וימכרו המעט הזה לישראל אחר יש לתלות שיאכל הישראל כל המעט הזה קודם הפסח^{טז}:

ג ואם רוצה למכרו לישראל אפילו מוכרו מעט מעט צריך הוא להודיע להקונים שנפלו עליו מים ולאו יאכלוהו בפסח^{טז} שאם לא יודיעם יש לחוש שמא ישיר אחד מהם מהמעט הזה לאכול ממנו בפסח אבל כשמודיע להקונים שנפלו עליו מים יכול למכור אפילו הרבה לאדם אחד ואין חוששין שמא ישכח הלוקח מה שהודיעו המוכר ויאכל ממנה בפסח^{טז}:

א מעין כ.
ב פסחים נ, א.
ג ראש פ"ב סי' כ, כש רבנו אפרים. מור. מ"א ס"ק ג.
ד מ"ז ס"ק ג.
ה ברייתא דף ט, ע"א.
ו ת"ר שם (יב, א). רמב"ם פ"ה ה"ח (שהוקא כשלא נתבקע לא היו דאי ואריותא).
ז ראש פ"ב סי' כה. ונדלקטן ס"ה.
ח וכו"ל לקמן ס"ה וס"ג, וראה שם אם יש להם דין תמו ודאי או ספק.
ט יראים השלם סי' שא (בשריה מרובה). הוכח במדרכי רמו תסק, ובדנהות מיימוניות פ"ה ה"ח אות ג. וראה פיר מנדים משב"ז פתחה לס' תמו.
ט מ"מ פ"ה ה"ה (נמש' הרמב"ם שם; ומנהגן אותן מור. וראה גם לעיל סי' תנ. ס"ב). פ"ה ס"ב.
י מ"א ס"ק ה.
יא מ"א ס"ק יב. וראה לעיל סי' תלג ק"א ס"ק ה, אם

ספיקא דאריותא להנמרא מנדאורייתא.
יב ש"ע ס"ב.
יג דרכי חשנה ס"ק א. מ"ז ס"ק ג.
יד ש"ע שם, לפירוש הח"י ס"ק ג. וראה פס"ד צמח צדק לה, א.
טו משמעות רבא נ, רע"ב (שצריך למכרו הוקא). ש"ע שם. וראה לעיל סי' תנב ק"א ס"ק יח (ר"ה וזהו) שגם המוכרים שפחות נכיות מותר להשהות (סי' תמו יז), וירי שהרמב"ם מוציאים להחשב כות.
טז רבא שם. לגרסת או לפירוש הרמב"ם פ"ה ה"ט (ראה מ"מ שם. מ"ז ס"ק ב. ה"י ס"ק ג). ש"ע ס"א.
יז ראה גם לעיל סי' תמו ס"ג. סי' תנב ס"ב (בה"ה) וס"י וס"ט. סי' תמו ס"א (בנוסד). ש"ת רבנו ס"ה ד.
יח רמב"ם וש"ע שם, לפירוש הש"י ס"ף ס"ק ב. מ"א ס"ק ב. ה"י ס"ק ה. פרי חדש י"ד סי' פ"ה ס"ק יח.
יט רמב"ם פ"ה ה"ט ש"ע ס"א.
כ רמב"ם וש"ע שם. ח"י ס"ק ג.

ך וכל זה בדגן שלא נתבקע שאין חימוצו ניכר¹⁰ אבל אם נתבקע שחימוצו ניכר יכול למכור אפילו הרבה לנכרי אחר¹¹ ואין הוששים שמא יחנם הנכרי ולא יהיה חימוצם ניכר ואחר כך ימכור מהקמה לישראל ויאכלנה בפסח לפי שכבר אסרו לישראל שלא ליקח מנכרי קמח לפסח¹² כמו שנתבאר בסימן תנ"ג¹³ ויש אוסרין¹⁴ למכור הרבה לנכרי אחד שחוששים שמא יחנם הנכרי ולא יהא חימוצם ניכר וימכור הקמה לישראל וישהה הישראל את הקמה עד לאחר הפסח ועבור עליו ככל יראה ובל ימצא¹⁵ ויש לחוש לדבריהם אם אין שם הפסד מרובה אבל אם יש שם הפסד מרובה כגון מי שיש לו בערב פסח דגן הרבה שנתבקע שאי אפשר לו למכרו לישראל שאין הישראל קונה חמין הרבה בערב פסח יש לסמוך על סברא הראשונה ויכול למכרו כולו לנכרי אחד (שהרי אף אם ישחנו הנכרי וימכור הקמה לישראל אחר זמן איסור חמין לא יעבור עליו ככל יראה לפי שהוא מקח מעות שאלו היה יודע שהקמה הוא מדין שנפלו עליו מים לא היה לוקח¹⁶ שמן הסתם אין נוח לאדם לקנות דבר האסור לו לקנותו כמו שנתבאר בסימן תמ"ח¹⁷ ואם ימכרנו לישראל קודם זמן איסור חמין גם כן לא יעבור עליו ככל יראה וכל ימצא מן התורה שהרי נהנו כל ישראל לכמל¹⁸ בסוף שעה ה' כמו שנתבאר בסימן תל"ד¹⁹ ועוד שיש אומרים²⁰ שאין אדם עובר בכל יראה ובל ימצא אלא על חמצו הדיוע לו אבל לא על חמצו שאין ידוע לו וקמה זה אין הלוקחו יודע שהוא חמין).

אבל אם לא נתבקע לא ימכרנו לנכרי מכירה חלוטה אלא ימכרנו לנכרי המכירו שהוא יודע בו שלא יגע בחמצו אלא ישמרנו לו עד לאחר הפסח ויחזירנו לו²¹ וכמו שנתבאר בסימן תמ"ח²² אי יבקש מנכרי אחר שיקח שיה מנה במאתים ויבטיח לו שיהזור ויקח ממנו לאחר הפסח ויתן לו ריוח²³ כמו שנתבאר שם²⁴ שמעתה אין לחוש שמא ימכרנו הנכרי לישראל אחר שבודאי לא יפסיד הנכרי מעותיו מכל מקום אין לסמוך על היתרים הללו אלא אם כן יש שם הפסד מרובה²⁵:

ה' וכל זה כששהה לחלוות המים על הרגן שיעור מיל אבל קודם לכן אפילו דגן הרבה שנשרה במים בתוך הפסח יכול למכרו²⁶ כולו לנכרי אחר קודם שישהה שיעור מיל שעדיין לא נתחמץ ומותר בהנאה²⁷:

ז ישראל שלקח חטים מנכרי ואחר כך היה הנכרי מסיח לפי תומו שרדח החטים במים הרי הן מותרות²⁸ שאין הנכרי נאמן בזה שאמר לאחר שמכרם ויצאו מתחת ידיו²⁹ אבל

ל סעף יא ואילך.
לא מ"א סי' תלד ס"ק ה. אבל ראה לעיל סי' תלג ס"ב, וק"א שם ס"ג, דלא קי"ל דבני וראה הערות לש"ע אה"ה.
לב ח"י ס"ק ה. אליה רב ס"ק ב.
לג סעף ה.
לד ח"י שם.
לה סעף יז.
לו ח"י שם.
לז או יבטלנו, כולעיל סי' תמד ס"ב.
לח מ"א ס"ק ה.
לט מ"א שם.
מ ש"ת רשב"א ח"א סי' קח. ש"ע י"ד סי' מו ס"א.
מ"א שם.

כא ראה לעיל סי' תמב ס"ה וסי' תננ ס"א, שאפשר גם שנתבקעו ונתגבשו ונתייבשו ואין ביקוען ניכר, וש"נ.
כב טור, ס"ק א. מ"א ריש הסימן.
כג מ"א שם.
כד סעף יז.
כה ר"ן ס"ב (ב, ב) ר"ה דרר. עולת שבת ס"ק א. ח"י ס"ק א.
כו ח"י שם.
כז ח"י סי' תמח ס"ק ה.
כח סעף ג (והם ס"ה, שצריך שלא יתחייב באחריותו), וראה בית מרדכי (פרענקל) סי' יא. מ"מ תנינים.
כט אליה רב ס"ק א (אבל ראה לעיל סי' תלד ס"ג, שאנו מועיל בשעתו עליו, וברש הל' מכירת חמין שאינו מועיל כשרעתו לחזור ולכות בו).

הלכות פסח תמו

שלא

אם אמר כן בשעת המכר בעודן בידו נאמן אפילו לא היה מסיה לפי תומיו^א ואם הנכרי הוא מוחזק לנאמן בעיניו אף אם אמר כן לאחר שמכרן אסורין^ב אף על פי שלא היה מסיה לפי תומיו^ג:

ז דגן שנמבע בנהר ושהה שם שיעור מיל או יותר אף על פי שנתרכך במים וקרוב להתבקע אינו חמין וראי אלא ספק^ה לפיכך אם נתגנב ונתייבש ונתערב בדגן אחר^ו הרבה ממנו^ז אפילו נתערב בתוך הפסח יש מתירין^ח התערובת אפילו באכילה שהרי בכל אסורי תורה יבש שנתערב ביבש כמל כרוב אלא שבחמין בפסח החמירו חכמים^ט לאסור במשהו^י ולא החמירו אלא בחמין וראי אבל לא בספק חמין^{יא} ויש חולקין על זה^{יב} ואסורין אם כבר היה מרוכך קודם שנתערב וכן המנהג במדינות אלו כמו ש[ן]תבאר^{יג}.

ומכל מקום במקום הפסד מרובה כגון שאי אפשר לו למצוא נכרי למכרו לו חוץ מרמי אסור שבו (כמו שנתבאר בסיומן תמ"ז^{יד}) יש לסמוך על סברא הראשונה להתיר להשהות התערובת עד לאחר הפסח^{טו} אפילו נעשה התערובת בתוך הפסח^{טז} אבל אם אין שם הפסד מרובה אין להקל אפילו נעשה קודם הפסח^{טז} אלא יעשה כמו שנתבאר בס"ה תמ"ב^{טז} ותמ"ג^{טז} בדגן שנתחמין חמין גמור ואחר כך נתערב עין שם:

ח דגן שהיה מונח בעליה וירדו גשמים דרך הגג לתוך העליה ונתלחלחו מקצת החמים איתן שנתלחלחו אסור אפילו להשהותן והשאר אף על פי שיש להסתפק בהן שמוא ירדו עליהם גשמים ואחר כך נתגנבו אף על פי כן הן מותרות^{יז} אפילו באכילה^{יח} מכח ספק ספיקא שמוא לא ירדו עליהם גשמים ואם תמצא לומר ירדו שמוא לא נתחמצו^{יט} ומכל מקום אם אפשר לו בקל למצוא חמים אחרים לפסח אין לו לסמוך על הספק ספיקא לאכול מהם בפסח אלא ישנה אותם עד לאחר הפסח מאחר שאין לו הפסד בשהיתן^כ:

ט במה דברים אמורים כשראה שנתלחלחו מקצת החמים שבעליה שיש לחוש שמוא נתלחלחו גם השאר ואחר כך נתגנבו אבל אם לא נתלחלחו בעליה אף על פי שיש בהן הרבה מבוקעות שנתבקעו בעודן בגדיש מחמת הגשמים שירדו עליהם מכל מקום השאר שלא נתבקעו מותרות אפילו באכילה לפי שהרבה מצוי שבשעת הגשמים עליונות הגדיש ותחתונות מתחמין ומתבקע ואין חיים נוגעין באמצעיתו כלל^{כא}:

נג מעוף ב (שבתערובת יבש ביבש דבריו הכל יכול לנכרו לנכרי חוץ נדמיו אמור).
נד ח"א ס"י תמו ס"ק יא, וברלעיל ס"י תבב סמ"ו (בתבקעו ונתגנבו ונתייבשו ונתערבו קודם הפסח).
נה כולקמן סכ"ה (במצאת חבשיל).
נו ט"ז ס"י תמו ס"ק יח, וברלעיל ס"י תבב ס"ה (בתבקעו).
נז סמ"ז.
נח ס"א-ב.
נח אגור ס"י תשה, בשם אביו, כל בו ס"י טח (ה' ג').
ח"א ס"ב (להשהותן, כשאין לו הפסד כשהיתן כולקמן).
ס ט"ז סוף ס"ק ד, ח"י ס"ק י (כשיש לו הפסד כשהיתן), וברלעיל סל"ד שמספ ספיקא מתיר אף באכילה.
סא אגור ומ"א שם.
סב כל בו תמ"ז וח"י שם, וראה גם לעיל ס"י תמו ס"ד.
סג ש"ת הר"ן ס"י נדמ, ש"ע ס"ז.

מא ראה מסקנת ש"ך שם ס"ק כג, דחינו אפילו כשיש לומר להשיב מקחו אומר כן.
מב רשב"א שם, ש"ע י"ד שם, מ"א שם.
מג רשב"א שם, ש"ך שם ס"ק כה.
מד לדעה הא' דלקמן סכ"ה.
מה ח"י סוף ס"ק ז (שלמד כן מהא דלקמן סכ"ה, גם לענין מין בנינו, שנאמר שן מורבנן בפסח).
מו אפילו אינו חד בתרי (ש"ך י"ד ס"י קב ס"ק ו').
מו וברלעיל ס"י תבב ס"ד וע"ג.
מז ד"ף פ"ב ס"ב (ב' א), רמב"ם שם, רא"ש פ"ב ס"י כה, טור וש"ע שם (במצאת חבשיל).
מח כולקמן ס"י תבב ס"ד.
מט כולקמן ס"י תמו ס"א.
נ ח"א ס"ק יב (במצאת חבשיל).
נא ס"י התרומה ס"י נה רמב"ם ורמ"א ורמ"א תקעא (במצאת חבשיל).
נב לקמן סכ"ה (במצאת חבשיל), וראה לקמן שם שלדעה זו גם כשתרובק הוא חמין וראי מן התורה.

י שנה שרכו בו הגשמים וירדו על הערימות שבשדות עד שקצת מהשבלים שעל הערימות היו מעלין צמחים אף על פי כן אין חוששין לסתם חטים של אותה השנה כל שאין רואין בהם סימן חימוץ¹⁰ לפי שאנו הולכין אחר הרוב ואין הרוב מהמציץ¹¹ ואף אותם ערימות שראינו שנפלו עליהם גשמים תולין להקל שמה לא נכנסו הגשמים אלא בשבלים העליונים אבל לא בכמן הערימה ואם תמצא לומר נכנסו שמה לא הספיקו להחמיץ¹²:

יא חטים שבאו בספינה אם הם יבשות וקשות ולא נשתנו מראיתן אין מחזיקין בהן איסור מספק¹³ לומר שמה כאו במים ואחר כך נתנגבו ונתייבשו¹⁴ אבל אם נשתנה מראיתן או שהן לחות אף על פי שלא נתרכבו אסור אפילו להשתות¹⁵:

יב הגן שמחובר לקרקע אם נתייבש לגמרי ואין צורך עוד לינק מן הארץ הרי הוא כתלוש ומונה ככד ויכול לבא לדרי חימוץ אם ירדו עליו גשמים¹⁶:

יג ישראל שיש לו בורות מלאים חטים נתבאר בס' תל"ו¹⁷ ע"ש:

יד נוהגין במדינות אלו שלא לאכול רבש בפסח¹⁸ שחוששין שמה עירבו בו קמח מהחטים שנחצצו במים קודם הטהינה¹⁹ ואפילו רבש של ישראל שרדה אותו מכוורת שלו וידוע לו שלא נתערב בו קמח אף על פי כן אין לאכול ולא לתנו לתוך התבשיל ולא לעשות ממנו משקה מי רבש²⁰ (שקרוין מע"ד) בתוך הפסח מפני מראית העין שאינן וודעין שהוא של ישראל²¹.

אבל קודם הפסח אפילו רבש של נכרי מותר לעשות ממנו משקה מי רבש לשתותו בפסח שאף אם נתערב מעט קמח בתוך הרבש הרי הוא מתבטל בששים בתוך המשקה קודם הפסח²² ואינו חוזר וניער בפסח²³.

ואפילו רבש בפני עצמו שבשלו קודם הפסח מותר לאכול בפסח שאף אם היה בתוכו מעט חמץ הרי הוא נתבטל בתוכו בששים כיון שאין בו אלא חשש חימוץ ויש מתירין²⁴ אפילו בפחות מששים ויש לסמוך על דבריהם במקום הפסד מרובה או במקום מניעת שמחת יו"ט:

מז וכל זה ברבש שמביאין בכלים קטנים שכבר הובדל מן השעורה ולכך יש לחוש שמה עירבו בו קמח כרי שאף הקמח יתהפך לרבש שכן דרך הרבש להחזיר את הרבש

עד הגדת סמ"ק ומרדכי ומר"ש ומחרי"ל שם (והיינו בתוך הפסח, כדלקמן).

עה הגדת סמ"ק ומרדכי שם (ולמא אתי לאחלופי).
מחרי"ש ומחרי"ל שם. ורבי משה ס"ק ב. ב"ה ס"ד ד"ה כתב בה"ג (והיינו בהוכחנו כלכלים קטנים, כדלקמן סמ"ק).

עו מדרש"ל בבבאורו לסמ"ג (ל"ת עמ). רמ"א שם (בבביות), לפיכך ה"מ"א ס"ק ז (דבריו שאנו מעורב בשעורה) לבוש ס"ה. ב"ה שם.

עז ראה לעיל סי' תמו ס"ב.
עח לבוש שם (אחר שהביא יש נהגין לאמור שיש לחוש שאין בו ס', מסק שכל המיקל לא הפסיד, כיון דתערובת הקמח מולאת דלא שביה, והמתעורר יחזור ותבא עליו כירה). וראה ח"י ס"ק מז (בשתערב בתבשיל בפחות מסי).

סד שו"ת הרשב"א ח"א סי' קב. שו"ע ס"ד.

סה רשב"א שם. מ"א ס"ק ה.

סו רשב"א שם. מ"ז ס"ק ה.

סז חולין נו. ב. וראה גם לעיל סי' תכט ש"פ וש"ג.
סח ראבי"ה סי' תעח בשם בה"ג (ברל"ן ע' 141), ובר צמח נאמן. מור וש"ע ס"ג.

סט בח"ג וראבי"ה ומור שם. ח"י ס"ק יב.

ע שו"ת הרשב"א ח"א סי' כ. שו"ע ס"ה.

עא סידורי.

עב הלכות ונהגין מרדכי סי' מה. מדרש"ל ח"י מאכלות אמורות בפסח (ע' קלא). דרכי משה ס"ק ג. דח"א ס"ח. לחשוש לדעת הדתמהיי"ן: הגדת סמ"ק סי' רבב (ע' רלב). מרדכי רמז תקנא.

עג ע"י ד"ה רבש. מ"ז ס"ק ג. מ"א ס"ק ו (משא"כ בשלא נחצצו, ראה לעיל סי' תכט ס"ב, שהרבש הם מי פירות שאינן מהמציץ. כ"י וט"ו ומ"א שם).

הלכות פסח תמו

שלג

הנופל לתוכו ולהפכו לרובש⁹⁸ אבל רובש שמכניאין בחכיות מן הכוורת⁹⁹ שעדיין הוא מעורב בתוך השעורה¹⁰⁰ אין דרך לערב בו קמח ולכך מותר לעשות ממנו משקה בתוך הפסח או לאכלו בעינו¹⁰¹ ויש מהמירין¹⁰² שלא לאכלו בעינו ושלא לעשות ממנו משקה בפסח ומזבזב לחוש לדבריהם שלא לאכלו בעינו אלא אם כן נתבשל קודם הפסח אבל לעשות ממנו משקה המיקל במדינות אלו שאין לנו שתייה אחרת בפסח לא הפסיד ושכח כבוד יו"ט בידו¹⁰³:

מז וכל זה כסתם מקומות אבל במקומות שידוע בכיורו שאין דרך לערב ברובש שום קמח יש להתיר שם אפילו הרובש שהוברל מהשעורה אף לאכלו בעינו¹⁰⁴.

ובמקומות שידוע שדרך הנכרים לערב הרבה קמח ברובש¹⁰⁵ עד שיש לחוש ברובש שהוברל מהשעורה¹⁰⁶ שמא עירבו בו כל כך קמח עד שאין בהרובש ששים כנגדו¹⁰⁷ אין לעשות ממנו משקה אפילו קודם הפסח¹⁰⁸.

אבל מותר להשתרותו עד לאחר הפסח¹⁰⁹ ואם נפל לתוך התבשיל בפסח הרי הוא מתבטל אפילו בפחות משישים אם יש שם הפסד מרובה או מניעת שמחת יו"ט¹¹⁰ לפי שיש לסמוך¹¹¹ על האומרים¹¹² שכל איסור שנופל לתוך הרובש ונתהפך להיות רובש נפקע איסורו ממנו והרי הוא היתר גמור.

ומכל מקום אין לסמוך על סברא זו להקל אלא כשאין ידוע בכיורו¹¹³ שעירבו קמח המין ברובש זה שרוצה להשתרותו או ברובש זה שנפל ממנו לתוך התבשיל שיש ברובש זה הרבה צדדים להקל¹¹⁴ בלא סברא זו שמא לא עירבו בו קמח כלל ואם המצא לומר עירבו שמא הקמח הוא מחטים שלא נרחצו ואם המצא לומר נרחצו שמא לא נתחמצו שאף ששהו החטים הרבה במים אינן המין ודאי אלא ספק כמו שנתבאר למעלה¹¹⁵ אבל אם ידוע בכיורו שעירבו קמח המין (ענין ס' תנ"ג¹¹⁶) אף שנתהפך לרובש אסור להשתרותו¹¹⁷ ואם נפל לתוך התבשיל אסור תעריבתו במשהו אף במקום הפסד מרובה ומניעת שמחת יו"ט:

יז נוהגין במדינות אלו שלא לאכול בפסח עד יו"ט האחרון של גלויות כל מיני גרוגרות וצמקון ושאר כל הפירות שנתייבשו¹¹⁸ לפי שדרך לפזר קמח על הגרוגרות בשעה שמייבשין אותן¹¹⁹ והצמקון רגילין לערבם עם הגרוגרות בשעה שמייבשין אותן¹²⁰ וכן שאר

צא ח"י ס"ק מזו (אפילו ידעין). אליה רבה ס"ק ג. ופרי מגדים א"א ס"ק יא (כשלא נדע בכיורו). וכלא הפסד מרובה, ראה מ"א ס"ק יא שרומזו סוף ס"ח אוסר. וראה לקטן ריש ס"ח.
צב ח"י שם.
צג הרב רבנו יונה כרכות פ"ו (לא, ב) ד"ה ורכנו. הובא בשו"ת הרא"ש כלל בר ס"ו ג. וראה סדר ברכת הגנוזין פ"א ד"ה (ב' הדעות) וס"ג.
צד אליה רבה שם.
צה כדלקמן ס"ב (בצוקר).
צו סעף ב'.
צז סעף יח (דין קבוץ ודין סולת נקה).
צח ירושלמי ס"ב (רובש מווייף כמולת צריך לבער).
צט רדכי משה ס"ק ה. תד"א ס"ח.
ק הגדהת מיימניות פ"ז אות ג. פ"ז ס"ק ז.
קא הלכות ועגוני מר"ש ס' מו. הובא במהר"ל ה' מאבולות אמירות בפסח נע' קלג). ובשו"ת ס' ה. מ"ז שם. מ"א ס"ק ה.

עט כדלקמן ס"א.
פ רדכי משה ס"ק ז. תד"א ס"ח.
פא רמ"א שם, לפירוש הח"י ס"ק ז. ואלה רבה ס"ק ג. לבוש ס"ח, לפירוש המ"א ס"ק ג.
פב רמ"א שם, לפירוש הש"ז ס"ק ג. וח"י שם. לבוש שם, לפירוש המ"א שם.
פג בי"ח ס"ד ד"ה כתב בה"ג.
פד ש"ז שם.
פה אליה וזוטא ס"ק ג (זה הענין והמעט משתנה לפי המדינות). ח"י ס"ק יג.
פו שם.
פז שם.
פח שו"ת ירוש' בוסת הגדולה הגב"י אות ה.
פט מ"א ריש ס"ק ז (בכלים קמנים). וראה לעיל ס"ד שדקמח מתבטל במשקה במ'. ולעיל ס' תבב ס"ח, שאמרו לטפל לתהלה כדי לאכלו בפסח.
צ ח"י ס"ק מזו (אפילו ידעין). אליה רבה ס"ק ז (כשלא נדע בכיורו).

כל הפירות היבשים רגילין לפור עליהם קמח וגם יש שרגילין ליבשם בתנור ופעמים שמייבשן בו לאחר שאפו בו לחם המזין^{קב} אבל אם ידוע שאין בהם חשש חימוץ כגון שנתייבשו על ידי ישראל ונהר בהם מחמין אין להחמיר בהם^{קג}:

יד ואפילו נתייבשו ביד הנכרי אם נפלו לתוך התבשיל אינן אוסרין^{קד} אע"פ שאין בהתבשיל ס' כנגדם^{קה}.

ואף לכתחלה נוהגין היתר בקצת מקומות לעשות מהם משקה כפסח דהיינו ששורין אותם במים עד שנקלט מעממן בתוך המים ושותין המים בפסח רכיון שאין בהם אלא חשש בעלמא אין מחמירין כל כך לאסור אף מי שריתן אבל אין מקילין כל כך לבשל אותם בפסח כדי לשתות מי בשולם בפסח לפי שעל ידי הבישול נקלט מעממן במים יותר מעל ידי שרייה ובמקצת מקומות נוהגין להחמיר במי שריתן כמו במי בישולין^{קה} אלא אם כן שראן ובשלו קודם הפסח:

יז הצוקר העשוי ככובע (שקורין הוט צוקר) אין בו חשש חימוץ^{קכ} ומותר להשהותו בפסח^{קכ} ואף על פי כן נוהגין למכרו לנכרי קודם הפסח ובריעבד ששכח והשעה אותו עד לאחר הפסח מותר^{קכ} אפילו באכילה ואפילו כיום טוב האחרון של גלויות מותר לאכלו^{קכ} ואם נזכר בתוך הפסח יכול למכרו לנכרי ואם נפל לתוך התבשיל אינו אוסר אפילו בפחות מס' א"ר^{קכ}:

כ אבל הצוקר המבושל הנחתך להתיכות (שקורין צוקר קאנדיל)^{קכ} וכן מיני בלילות צוקר שמחפין בהם מיני פירות ובשמים^{קכ} יש בהם חשש חימוץ ואין להשהותם בפסח^{קכ} ואין לאכלם אפילו כיום טוב האחרון ומכל מקום אם נפלו לתוך התבשיל אינן אוסרין אפילו בפחות מס' אם יש שם הפסד מרובה או מניעת שמחת יו"ט^{קכ} וכן אם עבר והשעה אותם עד לאחר הפסח יש להתירם בהנאה ובמקום הפסד מרובה יש להתיר אפילו באכילה^{קכ} לפי שיש כאן הרבה צדדים להקל שמה לא עירבו בהם קמח ואם תמצא לומר עירבו שמה נתבטל בהם כס' ואם תמצא לומר לא נתבטל שמה הקמה הוא מחמין שלא נחצו ואם תמצא לומר נחצו שמה לא נתחמצו^{קכ} ואף שיש לחוש שמה בישלו הצוקר בכלים חמוצים מכל מקום הרי יש מתירין דבר שנתבשל בכלי חמץ קודם הפסח אפילו לאכלו בפסח^{קכ} כמו שנתבאר בס' תמ"ז^{קכ}:

כא נוהגין במדינות אלו שלא לאכול צפורן (שקורין נעגל"ך) וכרכום (שקורין זאפרי"ן)^{קכ}

קב הלכות ומנהגי מנה"ש סי' מח אות א. ומנה"ל שם. ומ"א שם. וראה יגדיל תורה (ג.) פ' ע' כ"ב.
קכא רמ"א שם. וברע"ל סי"ח (בפירות יבשים).
קכב מ"ז ס"ק ה.
קכג תרומת הישן סי' ק"ט. והבא במ"א ס"ק מ.
קכד תרומת הישן שם. ומ"א סי"ג.
קכו ח"י ס"ק כא וס"ק כ.
קכז ח"י ס"ק כא (להתיר תמס). אלה רבה ס"ק יב (להלך כן ברוש צוקר).
קכח ח"י שם. וראה גם לעיל ספ"ו (ברבש).
קכח מ"א סוף ס"ק ה (בפירות יבשים).
קכט סעף מ"ה. לנגה אדמו"רי הב"ד באכילת צוקר בפסח. ראה אוצרי מנהגי הב"ד (ניסן) ע' ג ואילך.
קכ רדכי משה ס"ק ה. ומ"א סי"ח.

קב רדכי משה שם בשם מנה"י בינא. ומ"א שם.
קכ נהר"ל שם. ומ"א שם. וראה לקמן ס"ב המעם שאין כאן לנאות העין.
קכ דמ"א סוף ס"ח.
קכא מ"א ס"ק א, וח"י ס"ק כ. וראה ער"ז לעיל סי' תמו ס"ח ומנה"ל לקמן ס"ג.
קכ ח"י ס"ק ה.
קכ הלכות ומנהגי מנה"ש סי' מח אות א. ומנה"ל הל' מאכלות אמורות בפסח (ע' ק"ב), ומ"א סי"ח, לפירוש מה"ז ס"ק ח. מלבושי יום טוב סי"ח. עולת שבת ס"ק ח (הב').
קכ הלכות ומנהגי מנה"ש סי' לו. ומנה"ל שם. מ"א ס"ק מ.
קכ ח"י שם.

הלכות פסח תמו

שלה

לפי שבחשין קמה עם מים ומוזלין על הכרכום בשעה שמייבשין אותם ^{קכז} והצפורן שורין אותו כמו שעורים קודם שמייבשין אותו ^{קכח}:

כב ואף כרכום הגדל בניית ביתו ונוהר בו מחמץ נוהגין בו איסור מפני מראית העין ^{קכט} שהכרכום אינו מצוי במדינות אלו ויסברו שהוא כרכום הבא ממרחקים מה שאין כן שאר כל הפירות שנתייבשו על ידי ישראל ונוהר בהם מחמץ שאין חוששין בהם למראית העין ^{קל} לפי שהם מצויין והכל יודעים שלפעמים מייבשין אותם על ידי ישראל ^{קלא}:

כג כלים הצבועים בכרכום נוהגין שלא להשתמש בהם בפסח ^{קלב} וכרכום וצפורן שנפלו לתבשיל אינן אוסרין תערובתן ^{קלג} אפילו בפחות מו' ^{קלד}:

כד המאב"ק דרך לשרותו בשכר בקצת מקומות צריך לסגורו בחדר ^{קלה} או לעשות מהיצה לפניו ^{קלז} וכן הכרכום במקומות שנוהגין בו איסור ^{קלז}:

כה חטה או שעורה שנמצאת בתבשיל בפסח אם היא מבוקעת ממש כל התבשיל אסור ^{קלז} אפילו בהנאה ^{קלז} שהמין בפסח במשהו אבל אם אינה מבוקעת ממש אע"פ שנתרבה והיא קרובה להתבקע יש מתירין ^{קלז} התבשיל אפילו באכילה אם יש בו ששים כנגדה ^{קלז} דבין שלא נתבקעה עדיין אינה חמץ ודאי אלא ספק ולא ההמירו לאסור במשהו אלא בחמץ ודאי ^{קלז} כמו שנתבאר למעלה ^{קלז}.

יש חולקין על זה ^{קלז} ואומרים שכל דגן שנתרכך ^{קלז} במים כל כך עד שהוא ראוי להתבקע הרי זה חמץ ודאי מן התורה ^{קלז} אע"פ שלא נתבקע עדיין לפי שבוראי יבא לידי חמוץ תיכף וזמר ^{קלז} ולפי שעבשו אין אנו בקיאין מה נקרא ראוי להתבקע לפיכך כל שנתרבה החטה אע"פ שלא נתבקעה נאסר כל התבשיל ^{קלז} אפילו בהנאה ^{קלז} ואם נתערב משהו מתבשיל זה לתבשילין אחרים כולם נאסרים ^{קלז} בהנאה וגם כל הכלים ^{קלז} ששימשו בתבשילין אלו בעורן חמץ שהיו סולדת בו צריך להצניען עד לאחר הפסח כמו שנתבאר בס' תמו' ^{קלז} בחמץ ודאי ע"ש וכן המנהג פשוט במדינות אלו ^{קלז} ואין לשנות ומכל מקום

קלו רי"ף שם. מ"א ופ"ח שם.
קלז סעף ז.
קלח ס' התירוטה ס' נה בשם רובו. וזוהי רמז תקעא.
קלט כדלקמן בסוף הסעף וש"ג.
קמ ראה פ"ח ס' טז ר"ה ונ"ש אוסרים, וה"י ס"ק בו (שהתמזרים פוסקים כבר עוקבא). וראה ש"ת צמח צדק או"ח ס' נד. וראה לעיל ס' תמו ס"ד, וק"א שם סוף ס"ק א, שלדעת דא' ידלקמן ס"ה, גם כאן אינה רמזן ודאי, אפילו בתבוקעה.
קמא כדלעיל מ"א (בתבוקעה, וידעת מר עוקבא – אף בקרוב להתבקע).
קמב מרכיבי שם.
קמג משמעות הפ"ו ס"ק מו. ורואה בח"י ס"ק בו.
קמד רוקח ס' רפח (בתבוקעה). ב"ח סוף ס"ה ר"ה ונ"ש וה"י מילי (אף בלא נתבקע). מ"א ס"ק זג.
קמה רוקח שם. תהות מיומנות פ"ה ה"ח אות ז (בתבוקעה). ב"ח ונ"א שם (אף בלא נתבקע).
קמו סעף ג (שכילי רמזן צריך להצניע) וס"ו (שגם בתערובת משהו נאסר הכלי).
קמז ררכי משה ס"ק ו. רמ"א ס"ב. ב"ח ונ"א שם. וז"ה לעיל ס"ו (בתערובת כהן אהרן).

קכא ש"ת הרשב"א ח"א ס' קל. מ"א ס"ק י.
קכב דרכי תשובה שם בשם מהר"י ברנא. וראה לקוטי טעמים ומנהגים להגש"פ (במני החרוטה) לענין קידה וקומץ.
קכג הלכות ומנהגי מהר"ש ס' מו. מהר"ל הל' מאכלות אסורות בפסח (ע' קלג). רב"ש ס"ה. וראה גם מ"ו ס"ק מ.
קכד כדלעיל ס"ה.
קכה לבוש ס"ה. ח"א ס"ק י.
קכו הלכות ומנהגי מהר"ש ס' לא. מהר"ל הל' מאכלות אסורות בפסח (ע' קלג). מ"א ס' תנא ס"ק מו. וראה לעיל שם סע"א.
קכז דרכי משה ס"ק ה. ונ"א סוף ס"ה.
קכח מ"א ס"ק יא. ח"י ס"ק כג. וכדלעיל ס"ה וש"ג.
קכט כדלעיל ס' תמו ס"ה (בחמץ של נכרי).
קל ח"א ס"ק י ח"י ס"ק כב.
קלא חוב"ש פ"ה ה"ח. ש"ע ס"ו.
קלב כדלעיל ס' תמו ס"א וש"ג.
קלג רי"ף פ"ב (א, ב), רב"ש שם. רמ"ש פ"ב ס' כה. מור וש"ע שם.
קלה מ"א ס"ק יב. פ"ח ריש ס"ט.

הלכות פסח תמו

שלו

אם יש שם הפסד מרובה יש לסמוך על סברא הראשונה להתיר התערובת כהנאה ^{תמו} או להשהותו עד אחר הפסח לאחר שיסור משם את החמה ויבערנה ^{תמו}.

וכל זה כשנפל לתוך התבשיל חמה או שעורה מרוכבת או שנתרכבה בתוך התבשיל אבל אם לא נתרכבה אינה אוסרת כלל את התבשיל אפילו באכילה ^{תמו}:

בז ואפילו חמה מבוקעת שנמצאת בתבשיל שהתבשיל אסור אפילו בהנאה לדברי הכל מכל מקום יכול למוכרה לנכרי לאחר שהסיר החמה ממנו ^{תמו} אם הוא חולו של מועד ^{תמו} ממעט שנתבאר בס"י תמו ^{תמו} ויש אוסרין ^{תמו} וכן המנהג במדינות אלו ^{תמו} ואין לשנות אלא במקום הפסד מרובה מאוד כמו שנתבאר שם ^{תמו}.

ומכל מקום אם אין החמה בקועה יש להתיר למכור לנכרי ^{תמו} אע"פ שאין שם הפסד מרובה מאוד אבל אם אין שם הפסד מרובה כלל אין להקל ^{תמו}:

בז כשרוצה למכרו צריך למכרו תיכף ומיד שנודע התערובת שהרי אסור להשהותו בפסח ^{תמו} ממעט שנתבאר שם ^{תמו} ואם הוא שבת או יו"ט יוכל ליתנו לנכרי כמתנה ^{תמו} לדברי המתירין למכרו בחולו של מועד שהרי מותר ליתן מזונות לנכרי בשבת ויו"ט כמו שנתבאר בס"י שב"ה ^{תמו}:

בח ואם עבר והשהה אותם עד שמיני של פסח ^{תמו} אפילו היתה החמה בקועה יכול להשהותו עד לאחר הפסח ואין צריך לומר אם נעשה התערובות כיום שמיני של פסח שרשאי להשהותו ^{תמו} ואין צריך ליתנו לנכרי לדברי המתירין דכיון שיום שמיני של אלא מרובי ספרים ^{תמו} לא החמירו בו כל כך לאסור להשהות תערובת מזונות משהו.

אבל התמין משהו עצמו אסור להשהותו אפילו ביום שמיני ^{תמו} אלא יעשה כמשפט שנתבאר בסמ"ק תמו ^{תמו} ע"ש:

כז אף על פי שהמין בפסח במשהו מכל מקום אינו אוסר בצונן ^{תמו} כגון אם נמצאת

קמח ח"י ס"ק כו. ואם יש עוד ספק להקל, ראה לקמן סל"ג. אם אפשר לסמוך על סברא הראשונה.

קמט רמב"ם שם. ש"ע שם.

קנ ב"ח ס"ח ר"ה ונ"ש ולא נודע. ס"י ס"ק י. ח"י סוף ס"ק כו. וראה לעיל ס"ב, שמה. לדברי הכל לא נאסרה (אפילו להשהות) אלא מספק.

קנא וחדדני רבנו תנתי, בשם תשובת רבנו הי"א מפ"ש. הראב"ד בתוס' דע"ס סי' לו. ש"ע סי' י"ג.

קנב שאו מותר לנכור (משא"כ ביום טוב, וברקלקן ס"ב).

קנג סוף א.

קנד נדרכי רבנו תקם בשם ה"מ.

קנה תורתנו הדין ח"ב סי' קסד. רמ"א סי' י"ג. וראה לקמן סל"ג, שאם יש עוד ספק להקל יכול למוכרה לנכרי.

קנו סוף ב.

קנז ח"י ס"ק כו וס"ק כה.

קנח ח"י ס"ק מו (שידוק בספק ספקא מותרין למכור), וברקלקן סוף סל"ג וסוף סל"ב. וראה גם לקמן ס"א ואילך.

קנט טור ושו"ע סי' (שהוא באחרון של פסח יכול להשהותו, וברקלקן ס"ב ושי"ג). רמ"א סי' תנו ס"א (שצריך לשרפו).

קס ח"י ס"ק י"א.

קסא ראה לעיל סי' תמד ס"ב, שנתנה גמורה מותר לצורך מצוה.

קסב ראה שם ס"ב, וסי' תמד שם, באיזה אופן מותר ליתן לו.

קסג רמ"א. ח"י ס"ק כמ.

קסד הגהות מימוניות סוף הל' המין ומצה בשם תשובת רש"י (מחזור ויטרי הל' פסח סמ"ה ע' 269). וכו"ה

בגדריו סוף רבנו תנתי. ראש פ"ב סי' כה, בשם רבינו אלעזר ממין. מור ושי"ע סי' י"ג. אבל ראה לעיל סי' תמו

ק"א ס"ק ב (ד"ה איברא), וראוי להוכיח שגם אם נמצא בשביעי של פסח אפשר להשהותו (ע"י כפיית כל) עד אחר הפסח שיהווה לחזור. וראה עינים בשוע"ר ע' ג.

קסה מחזור ויטרי הגהות מימוניות ומדרכי שם.

קסו ז"א ס"ק ד (בהמין גמור).

קסז ראה שם ס"ו שאף ביום טוב שני של גלויות אין מבטחין פחות מבית. וראה עינים בשוע"ר ע' ג.

קסח טור. וכו"ה גם לדעת הראש פ"ב סי' כה (לפירוש דרכי משה ס"ק י, ולבטח ס"א), והרשב"א בש"ת ח"א סי' קנע (לפירוש ש"ת מנרש"ל סי' ענ, וז"ב ס"ח

ד"ה ולא נודע, ומלבושי י"ט ס"א, ג"י ס"ק יב וס"ק יח, ופ"ח ס"א ד"ה ומ"ש וראוי), וראה גם לעיל סי' תמו ספ"ד ומכ"ב. סי' תנא סוף סל"ה. לקמן סל"ז וס"מ

ומכ"ו ומכ"ח ומכ"ה.

הלכות פסח תמו

שלו

חמה בקועה בפסח במים או ביון¹⁹⁸ צוננים הרי הם מותרין אם ידוע שלא שהתה בתוכם מעת לעת לפי שהצונן אינו מפליט ומבלע כלום ולא נפלט מן החמה אפילו משהו לתוך היין או המים¹⁹⁹.

ומכל מקום אם נפלה לתוכם פרוסת לחם או עיסה אפילו נפלה קודם הפסח והסירה משם קודם הפסח אסור לשתותם בפסח אלא אם כן סיננם קודם הפסח לפי שהלחם והעיסה עשויין להתפרר ויש לחוש שמא נשארן פרוזין בתוך המים והיון²⁰⁰ (ענין סי' תמ"ז ע"ב).

ויש חולקין²⁰¹ על זה ואומרים שהצונן מפליט ומבלע משהו ואם נמצאת חמה בקועה במים ששרו בהם בשר בפסח הבשר אסור²⁰² לפי שהמים מפליטין מעט משהו מן החמה ומבלעין כבשר²⁰³ אף שלא שהה בתוכם ואין צריך לומר שהמים אסורים²⁰⁴ ועו' ואם בישל בה תבשיל התבשיל אסור²⁰⁵ ואפילו לא נתבקעה החמה אלא שנתרככה במים הללו שנפלה לתוכם או שנפלה לתוכם כשהיא מרוככת הרי היא כאלו נתבקעה²⁰⁶ לפי מנהג מדינות אלו כמו שנתבאר²⁰⁷:

ל והעיקר כסברא הראשונה¹⁹⁸ ומכל מקום במקום שנהגו להחמיר אין לשנות¹⁹⁹ אלא אם כן יש שם הפסד מרובה או שעת הרהק²⁰⁰ שאז יש להקל אפילו בחמה בקועה²⁰¹.

וכן אם יש שם עוד צד אחר להקל²⁰² כגון שנמצאת החמה במים לאחר שהסירו משם הבשר שנשרה בתוכם²⁰³ שיש לתלות ולומר שכל זמן שהבשר היה שרוי במים לא היתה שם חמה ואחר שהסירוהו משם נפלה החמה שמה הרי זה מותר וכן אם נפל מים במים [אלו] קודם שנמצאת בהם החמה וכישל בהם תבשיל התבשיל מותר אפילו היתה החמה בקועה:

לא ואפילו מים המון שנמצאת בהן חמה²⁰⁴ אע"פ שנתרככה אלא שאינה בקועה יש להתיר התבשיל שבשלו בהם קודם שמצאו בהם חמה מכה ספק ספיקא שמא אחר כך נפלה שמה החמה ואם תמצא לומר קודם לכן נפלה שמא לא נתרככה ער עתה²⁰⁵ ובלא נתרככה אין לאסור התבשיל²⁰⁶ אפילו לפי מנהגינו כמו שנתבאר²⁰⁷:

קעט מור ורבי"א סי"ב (מים). לעיל סי' תמו סכ"ד (י"ז).
וראה הערות לשיעור אה"י.
קע דרכי משה ולבוש שם. כ"ח סי' ד"ה מנעשה. מ"ז שם וב"ק פ"ו.
קעא פרי"ח סי"ב ד"ה ולענין דינא.
קעב סעף כ"ד (בגפול ל"ח). וראה גם שם סי"ב (בעיסה שנפלה למים).
קעג ב"י ד"ה ומ"ש הרא"ש וס"ח מנעשה ונמצאת, בשם הראש"ש פ"ב סי' כה. דעה דב' בשו"ע סי"ב.
קעד תודרכי רמז תקנע, בשם הגאונים, אדחות חז"ים, הובא בדרכי משה סי' ק"ד, וב"י סי' תנב (קפה).
ב' ד"ה תבוב באדוות חז"ים, ובמ"א כאן סי' יט.
קעה ראה חרות הירושע פ"ו, ב.
קעו ורקה סוף"י רפ"ו. ראב"ה רפ"י תיח בשם תשובת קדמונים. שו"ת מדר"ם מירומבורג (פראג) סי' קאא בשם ריצב"א (שאמר רק המים). הנהגות מיימוניות סוף ד"ל חמץ ומצה, בשם הר"מ. מ"א סי' תמו סי' ט (שאמר רק המים). ח"י כאן סי' לא (דכל שכן הו"א). וראה לקמן פמ"ג.
קעז דעה דב' בשו"ע שם.

קעח תהרות מיימוניות שם בשם מדר"ם. הובא בב"ח סי' ד"ה ומ"ש הרא"ש ולא. ח"י סי' ק"א. וראה פס"ד צמח צדק (לה"ג).
קעט סעף ז' וסכ"ה.
קפ שו"ר ושו"ע סי"ב (משמעות דעה הא' בתתם, ובמ"א שם).
קפא ח"א סי' יט, בשם מצאתי כתוב.
קפב מ"א שם.
קפג ח"י סוף סי' לא.
קפד דרכי משה סי' ק"ד. ח"י סי' ב.
קפה מ"א סי' כב. ח"י סי' ג.
קפו ח"א סי' כה (ברעת הב"ח דלקמן). ח"י סי' מב, ובמ"ק ל"ד (משמעות הרמ"א).
קפז בי"ח סי' ד"ה ולענין הליכה הובא במ"א שם. וז"ה לקמן ריש פל"ג ובמ"א ובמ"ז. וראה דעה דב' לקמן פל"ג. וראה לקמן פל"ט לענין נמצאת בעיסה, שאין להתיר ממעות זה.
קפח ב"ח גמ"א ח"י שם.
קפט סוף פל"ה (בצונן).

שלה

הלכות פסח תמו

לב אבל חמין גמור כגון לחם או עיסה ³⁷ או חמה ³⁸ בקיעה ³⁹ שנמצאו במים המים אפילו הם בתוך כלי שני ⁴⁰ יש לאסור אף התבשיל שבישלו בה קודם שנמצאו בהם החמין ואפילו במקום הפסד מרובה ומניעת שמחת יו"ט אין להקל ⁴¹ ואף להשהותו אסור ⁴² לפי שמן הסתם היה כבר החמין בתוך המים כשנמלו מהם לבשל התבשיל שכל האיסורין אנו דנין אותן כשעת מציאתן ⁴³ למפרע דהיינו כשאנו מציאין איסור במקום אחד אנו מחזיקין איסור במקום הוה למפרע ואומרים כאן נמצא האיסור עכשיו ובאין היה ⁴⁴ כבר קודם לכן ואין זה נקרא ספק אלא לענין שכשיש שם עוד ספק אחד הרי זה נקרא ספק ספקא ⁴⁵.

ומכל מקום אם נתערב משהו מתבשיל זה בתבשיל אחר יש להתיר אותו תבשיל אפילו כאכילה אם יש שם הפסד מרובה ומניעת שמחת יום טוב ⁴⁶:

לג וכן בשר שנשרה בחמין הללו קודם שנמצא בהם החמין אסור אפילו להשהותו ואם נמצא בהם חמה שאינה בקיעה יש להתיר הבשר אפילו כאכילה כמו שנתבאר.

ויש חולקין על זה ⁴⁷ ואוסרין הבשר שנשרה בהם ⁴⁸ או התבשיל שבישלו בהם ⁴⁹ אף שנמצא בהם חמה שאינה בקיעה אלא שנתרכבה לפי מנהג מדינות אלו ⁵⁰ ויש לחוש לדבריהם אם אין שם הפסד מרובה ולא מניעת שמחת יו"ט ⁵¹.

ואף לפי דבריהם מותר למכור הבשר או התבשיל לנכרי דביון שיש כאן ספק ספקא להקל כמו שנתבאר אין מחמירין כל כך לאסור אף המכירה לנכרי ⁵² כיון שיש מתירין אף התבשיל שנמצא בו חמה בקיעה ⁵³:

לד וכל זה בכשר בהמה וחייה או אפילו בשר עוף אלא שהחמה שנמצאת במים היא שלמה ⁵⁴ אבל אם נשרה בשר עוף במים חמין אפילו בכלי ראשון ולאחר שסילקוהו משם נמצאו שם חמה שבורה אפילו היא בקיעה יש להתיר העוף אפילו כאכילה ⁵⁵ מכה ספק ספקא ⁵⁶ שמה עתה נפלה החמה שם לאחר שסילקו העוף משם ואם תמצא לומר קודם לכן היתה שם שמה היה חמה זו כבר במעי העוף ונתעכל כבר במעיו ⁵⁷ עד

קצט דרכי משה ס"ק יד. רמ"א ס"ב.
ר סעף לא, לענין תבשיל שנתבשל במים אלו (שמותר משעם ספק ספקא) ולעיל ס"ח (שספק ספקא מתיר אף כאכילה, כשיש לו הפסד בשדויתין).
רא ט"ז ס"ק מז. ח"י ס"ק לד.
רב הנזכר בסעף זה.
רג דלעיל ס"יא.
רד דלעיל ס"ב.
רה וכו"ז לקמן ס"ב.
רו ט"ז שם, וראה לעיל ס"ב שבחפסד מרובה מותר למכור בכל אופן.
רי למכור לנכרי, בדלעיל ס"ב.
ריא דרכי משה ס"ק ד. רמ"א ס"ב.
ריב ט"ז ס"ק ז. וברלעיל ס"ח (שספק ספקא מתיר אף כאכילה, כשיש לו הפסד בשדויתין).
ריג מרדכי רמז תקסא (בנמצאה בקיעה אצל התרנגולת), רמ"א ס"ב.
ריד מרדכי שם. רמ"א ס"ב (שנא נתעכלה, וראה לקמן ס"ב דקד"ל שנתעכלה, וכאן הפסק הוא ששא דחתה במעי העוף ובמילא נתעכלה).

קצ ב"ח ס"י ד"ה ולענין הלכה. מ"א ס"ק כה. ח"י ס"ק מב.
קצא ראב"ן ס"י פ. מור תש"ע ס"ב.
קצב ש"ע שם, וראה לקמן ס"ג, שלדעה הב' כן הוא גם באינה בקיעה.
קצג רוקח סו"א רצא. מרדכי רמז תקסח (שגם כלי שני אסור בפסח), מ"ו ס"ק יג. רמ"א ס"י תמו ס"ג. וברלעיל ס"י תמא ס"ב. וראה גם לקמן ס"ד.
קצד מ"א ס"ק כה. ובספן בסוף הסעף, שרק בתערובת התירו בהפסד מרובה.
קצה ב"ח וט"א שם.
קצו עירובין לה, ב. מ"ו ס"ק יד. וברלקמן ס"ט שמתחזיקן איסור מונע למנון.
קצז כתובות ע"ה, ב. וראה גם לקמן ס"ג. לעיל ס"י שבה ס"א. ס"י תמב ס"א רפז.
קצח ראה הענין לקמן י"ד ס"י לא ס"ק מז (שבספק ספקא מותר אפילו בשספק אחד אינו שקול), פ"ד צנח צ"ק (לה, ג. רמ, כג). ובשולחן אוה"צ ס"י שו אות מן מ"א וצו"מם וניל תורה (ג' ה' ע' פ. ה' שחימה עם באורי הלכות ע' קטן. ו' רכו).

הלכות פסח תמו

שלט

שנשברה ושוב אין בה איסור חמין כמו שיתבאר ר"ב וממעיו נפלה לבשרו ומכשרו נפלה לתוך המים שנמצאת בהם:

לה חמה בקועה שנמצאת בפסח בעיסה או במצה אפ"ה יש רוצים להקל ר"ה להתיר כל המצה והעיסה לפי שהחמה שנתבקעה אינה חמין גמור מיד שנתבקעה אלא היא קרובה להחמין ר"ה ותיכף ומיד תבא לדי חמין גמור ר"ה וחמה זו שנמצאת בעיסה או במצה כוראי עדיין לא באה לדי חמין שהרי מן הסתם לא נפלה לתוך העיסה בשעה שהיה עוסק בה בלישה ועריכה ר"ה שהרי היה רואה אותה ומסירה אלא כוראי נפלה לתוך הקמח ר"ה קודם הלישה ואז כוראי לא החמיצה כיון שאין שם מים וגם אחר כך שנילוש הקמח במים כוראי גם כן לא החמיצה החמה שהחמה היא קשה ואינה ממהרת להחמין כמו העיסה וכיון שהעיסה לא החמיצה כל שכן החמה ואין חוששין שמא היתה החמה כבר בקועה קודם שנפלה לתוך הקמח שאין מחויבין איסור מספק ר"ה לומר שכבר באה במים ונתבקעה קודם שנפלה לתוך הקמח אלא תולין שנתבקעה מהמת המים שבקעיה זו שנמצאת בה וכיון שהעיסה לא נתחמצה גם החמה לא נתחמצה ואין חוששין שמא היתה חמה זו בתוך המים שלשו בהם העיסה וכבר נתבקעה שם בתוך המים קודם שבאה לעיסה זו לפי שהגילין ישראל לשמור יפה את המים שנשאבו ללישת המצה שלא יפול לתוכם שום דבר ר"ה כמו שנתבאר בס' תנ"ה ר"ב:

לז ויש חולקין ר"ב על זה ואומרים שצריך להסיר מן העיסה ר"ב או מהמצה ר"ב כדי נטילת מקום דהיינו שיסיר במקום מגעה של החמה ברוחב גודל ר"ב מכל סביבותיה לפי שיש לחוש ר"ה שמא היתה החמה כבר בקועה כשנפלה לתוך העיסה ר"ה ואוסרת את העיסה במקום מגעה ואף להאומרים ר"ה שחמין בפסח אינו אוסר בצונן מכל מקום על ידי רוחק הלישה מתמצה ונסחט מהחמה לתוך העיסה ר"ה כרוחב גודל מכל סביבותיה ולפי מנהג מדינות אלו הדין כן אפילו אם לא נתבקעה החמה אלא שנתרכבה ר"ה.

ויש אומרים ר"ה שאם נמצאת חמה בקועה בעיסה ולפי מנהג מדינות אלו אפילו לא נתבקעה אלא שנתרכבה ר"ה כל העיסה אסורה לפי שלא במקום אחר בלבד נגעה החמה אלא כאן וכאן במקומות הרבה דרך גלגולה של עיסה ר"ה ובכל מקום ומקום יש חשש שמא נסחט

רג סוף פ"ב.
רג ד"ה פ"ב ס' ב"ה הובא במורה פ"ד פ"א ר"ה ומ"ש אם לא (שדתי' כל המצה והעיסה). וראה לעיל ס' תמו סוף ס"ד וק"א סוף פ"א א, שאף שלא ק"ל כדעה זו מ"מ חוששין לה.
רד ר"ה שם.
רטו כ"לעיל ס"א.
רטז שא"כ היתה כבר בקועה קודם ואוסרת כדי נטילה, כ"לעיל ריש ס"א.
רז ר"ה שם.
ריח פ"ד סוף פ"ט. וראה גם לעיל ס' תמו ס"ט וש"ס.
ריט ר"ה שם.
רכ סוף פ"ג מ.
רכא הנהגת ס"ק ס' ר"ש (ע' רכא) בשם יש מתירין.
רא"ש שם לדעת האוסרים. אגודה ס' לה. ט"ו ודעה דא' ב"ד"ע ס"א.
רכב אגודה שם. ש"ע שם. ס"ז סוף פ"ק א.

רג ר"ה שם. ש"ע שם.
רגד כ"לעיל ס' תמו מ"ה וש"ס.
רכה ס"ז ס"ק יב ר"ה ומ"ש הרמ"א. וראה מ"מ וזנינים.
רכו ואין חוששים שנפלה בקועה לקמח (ואוסרת כל העיסה), כ"לעיל ס"ה.
רכז לעיל ס"ב וש"ס.
רכח שולח רש"ל ס' ע"ג. פ"ח ס"ה ר"ה ולא נהירא. מלכשני י"ח ס"א. מ"ז ס"ק יב. פ"ח ס"א ר"ה ומ"ש רד"ה לחוש.
רכט כ"לעיל ס"ה. ע"י ט"ז סוסי' תמו. וראה הוספות למנהג פת"מ ס"ב.
רל שולח רשב"א ס"א ס' קע"ג. ר"ה שם בשם יש שאסרו. הלכות ומנהגי טור"ש ס' תמו. מור"ל הל' אפ"ת המנות ע' פ. דעה דב' בש"ע שם.
רלא ב"ח ס"ח סו"ה ומ"ש ולא. מ"א ס"ק מו. ט"ז ס"ק יב. ולקמן ס"ה יתבאר דמנען שאין מתירים בהו משנען ספק ספקא.
רלב רשב"א שם. מ"א ס"ק מו.

לשם משוה מהחטה^{רמ"ג} ולפיכך יש לאוסרה כולה אם הוא בתוך הפסח שהחמץ בפסח במשואו אבל קודם הפסח אין צורך להסיר ממנה אלא כדי נשילת מקום בלבד^{רמ"ג} ואף אם נמצאת בה לאחר אפייתה די בנשילת מקום בלבד^{רמ"ג} (עיין סי' תמ"א^{רמ"ג}).

ולענין הלכה יש להחמיר כסברא האחרונה^{רמ"ג} וכן נזהגין^{רמ"ג} ומכל מקום בהפסד מרובה או שעת הרהק יש לסמוך על סברא השנייה^{רמ"ג} ואף בתוך הפסח די בנשילת מקום כיון שיש אומרים שאף נשילת מקום אין צריך:

ל"ן ואם חתך עיסה אחת גדולה למצות הרבה ונמצאת חטה בקועה באחת מן המצות^{רמ"ג} בין שנמצאת בה לאחר אפייתה בין שנמצאת בה בעודה בצק^{רמ"ג} היא אסורה אם נילוושה בה החטה בתוך הפסח ושאר המצות מותרות ואין חוששין שמא היתה חטה זו בתוך העיסה הגדולה ונאסרה כולה אלא תולין להקל לומר לאחר שנחטבה ממנה המצה נפלה החטה לתוך מצה אחת מהן^{רמ"ג} לפי שאנו אומרים כאן נמצאת החטה עכשיו במצה זו כאן היתה^{רמ"ג} בתחלה כשנפלה ולא נפלה מעולם לתוך עיסה הגדולה שאין מחזיקין איסור ממקום למקום^{רמ"ג}:

ל"ח ואם החטה היא מלאה מים ומלוחלחת מעבר אל עבר אם כן נראה שהיתה במים ובעיסה הגדולה לכן יש לאסור כל המצות ומכל מקום אם יש לתלות שהיתה במקום אחר בלועה ממים ונפלה עכשיו לתוך מצה זו תולין להקל אם יש במה לתלות^{רמ"ג} (שלעולם תולין במצוי בין להקל בין להחמיר ואינו נקרא ספק אלא כשיש לתלות בזה כמו בזה^{רמ"ג} כמו שנתבאר ביורה דעה^{רמ"ג}):

ל"ט אבל מחזיקין איסור מומן לזמן במקום אחד^{רמ"ג} כגון מי שהתך עיסה גדולה למצות הרבה וחלקן לבני אדם הרבה ונתפורו איש למקומו לעשותן ומצה אחת הותרו בידו באותו מקום שהתך את העיסה ונמצאת בה חטה כולם אסורות שאנו חוששין שמא היתה בה החטה קודם לכן כשהיו עדיין כל המצות מחוברות עמה קודם שנחטבו ממנה ונאסרו כולם^{רמ"ג}.

ומכל מקום אם אין החטה בקועה אף על פי שנתרכבה יש להתיר למכור שאר המצות לנכרי כיון שיש כאן הרבה צדדים להקל שמא לא נתחמצנה החטה ושמא נפלה שמה לאחר שנחטבו שאר המצות^{רמ"ג} ומכל מקום אין זה ספק ספקא גמור להתירם אף באכילה

ר"לג כמצוין לעיל ברעה השניה.

ר"לד תהיה מבוית שם. מותר^{רמ"ג} הלי אפיית המצות (ע' עט.) רמ"א סי"א.

ר"לח כ"ח מ"ח ר"ה ומ"ש הרא"ש במגף הבריו. מ"א אהע"ז סי' פא אות ג (קל, רע"א). כללי הפוסקים

וההוראה כללים עדיין.

רמ"ה מ"א ס"ק מז.

רמ"ו מ"א שם.

רמ"ז סי' נו סי"ג. וראה גם לעיל סי' עו סי". לקמן י"ד סי' י"ח סי"ב. סי' לג סי"ב כו. וראה פס"ד צמח צדק (לה, א).

רמ"ח כרע"ל פל"ב, שכל האימורין כשעת מציאתן לנפצע ואומרים כאן נמצא כאן היה קודם לכן.

ראה גם לקמן סי"מ וסמ"ד וסי"ח י"ד סי' י"ח ק"א ס"ק ה. פס"ד צמח צדק (לה, א).

רמ"ט מ"א ס"ק מז.

ר"ג ט"ז ס"ק מז.

גם לקמן י"ד סי' י"ח ק"א ס"ק ה. סי' לא סי"ב מז. סי' לג סי"ב. סי' קצ סי"ב כו. וראה פס"ד צמח צדק (לה, א). תהיות על ש"ע דלי פסח. וברעת הרמב"ם ראה לקמן י"ד מדרוב"ט לט"י קמ"ב בנ"ח. וראה ש"ת צמח צדק אהע"ז סי' פא אות ג (קל, רע"א). כללי הפוסקים וההוראה כללים עדיין.

רמ"ה מ"א ס"ק מז.

רמ"ו מ"א שם.

רמ"ז סי' נו סי"ג. וראה גם לעיל סי' עו סי". לקמן י"ד סי' י"ח סי"ב. סי' לג סי"ב כו. וראה פס"ד צמח צדק (לה, א).

רמ"ח כרע"ל פל"ב, שכל האימורין כשעת מציאתן לנפצע ואומרים כאן נמצא כאן היה קודם לכן.

ראה גם לקמן סי"מ וסמ"ד וסי"ח י"ד סי' י"ח ק"א ס"ק ה. פס"ד צמח צדק (לה, א).

רמ"ט מ"א ס"ק מז.

ר"ג ט"ז ס"ק מז.

ר"מ מותר^{רמ"ג} הלי אפיית המצות (ע' עט.) רמ"א סי"א.

רמ"ב רמ"א שם.

רמ"ג מ"א ס"ק מז.

רמ"ד רמ"א שם, וכרע"ל פל"ב וש"ג.

רמ"ה נ"ד ה, א, ג, ח. א. תהיות מרמ"א לשערי הורא

כ"ל פ"ו ד"ה ורבונו הגואל. מ"א ריש ס"ק יח. וראה

הלכות פסח תמו

שמו

לפי שהספק שמו לא נתחמצה הוא ספק מחמת חסרון ידיעה דכיון שנתרככה אין אנו בקיין אם היא ראויה להתבקע אם לאו כמו שנתבאר למעלה וכל ספק שהוא מחמת חסרון ידיעה אינו נקרא ספק כלל^ה כמו שנתבאר ביורה דעה^ה ואינו מועיל אלא להתיר המכירה ולכרי לפי שיש מתירין אפילו בחמה בקיעה^ה:

ב וכן כרוב מליח הכבוש בחבית ונטל מעט ציר מן החבית לתוך הקערה ונמצאת חמה בקועה בקערה הכרוב שבחבית מותר שאנו תולין שלתוך הקערה נפלה ולא היתה מעולה בחבית^ה שאין מחזיקין איסור ממקום למקום.

אבל אם נמצאת חמה בקועה בחבית לאחר שנתן ממנה לתוך הקערה גם הכרוב שבקערה אסור שמחזיקין איסור מומן לומן ושמו היתה החמה בחבית קודם שנתנו ממנה לקערה ונאסר אז כל מה שבחבית^ה אף להאומרים^ה שהמין בפסח אינו אסור בצונן שיש לחוש שמו נכבשה החמה מעת לעת בתוך החבית וכל הכבוש מעת לעת הרי הוא כמבושל^ה.

ואין להתיר מה שבקערה מכח ספק ספיקא שמו עתה נפלה החמה לתוך החבית לאחר שכבר נתן ממנה לתוך הקערה ואם תמצא לומר קודם לכן נפלה שמו לא שהתה שמה מעת לעת דכיון שמחזיקין איסור מומן לומן אנו אומרים שהמה זו שנמצאת עתה בחבית כבר היתה שם בחבית מומן מרובה יותר ממעת לעת ונמילא נאסר גם מה שנתנו ממנה לתוך הקערה בתוך זה הזמן ואין כאן ספק ספיקא כלל^ה:

בא וכל זה כשהחמה מבוקעת אבל אם לא נתבקעה החמה יש להתיר מה שבחבית אם יש שם הפסד מרובה מכח ספק ספיקא שמו נפלה שם תוך מעת לעת ואם תמצא לומר נפלה קודם לכן שמו לא נתרככה עד תוך מעת לעת^ה:

בב וכל זה כשנמצא החמה בתוך הציר שבחבית אבל אם נמצא על גבי חתיכת כרוב ואין הציר עולה על גבה אין בה דין כבוש כלל^ה אלא דין מליח^ה שנתבאר^ה:

בג מי שפרס חתיכת מוצה קטנה מחתיכת מוצה גדולה ונתנה לתוך פיו ונטל חתיכת כרוב בשר קטנה מהבשר צונן המונח לפניו ונתנה גם כן לתוך פיו ולעסן יחד והרגיש בפיו שיש שם חמה ונטל המאכל מפיו וראה שם חמה בקועה ואין ניכר אם היתה כבוצה או בכשר יש להתיר הבשר ששאר מונה לפניו שאנו תולין שנפלה החמה עליו לאחר שהניחו

הריפות הציר, ואינו מפליט אלא כשכבשו מעת לעת.

רנח ראה נ"מ וציונים.

רנט מקום שמואל ס"א. הובא בשערי תשובה ס"ק

לה. וברלעיל ס"ל שבהפסד מרובה אין חוששים

שהצונן מפליט ומבליע, וברלעיל ס"א (לענין נמצאת

במים המין) שמתירם ממשם ספק ספיקא, וברלעיל ס"ג

שבהפסד מרובה יש לסמוך על דעה דא' שם, וכאן מתיר

משמעם זה אף מה שבחבית, וברלעיל ס"ג (במים

שבבאר). וראה גיריל תורה (ג) ה' ע' פה. נהלת ירושע

ס"ה ס"ג.

רס מ"א ס"ק לג' ד"ה כתוב בתשובת מר"ם. וברלעיל

ס"ה תמו ס"ג (במסוגר), ולקמן ס"ו.

רסא מ"א שם (דחינו כי מי הכבישה אינם עולים לשם

לבטל הריפות הגולה שעליו). וראה לעיל ס"ה תנה

ס"ל, דהיינו כשאנו נאלץ מחמת מלה.

רסב סעיף ג ואילך.

רנא ס"ז סוף ס"ק ד'. וד"א סוף ס"ק נו. וראה גם ב"ח

ס"ב ד"ה ולענין הלה. הובא במ"ז ס"ק י. לקמן

י"ד ס"י קג ס"ק צו. וראה לעיל ס"א וס"ג, ולקמן

סמ"א, כשש לומר שלא נתרככה עד עתה, שהוא ספק

גמור.

רנב ס' זה ס"ג. מ"ז שם ס"ק ו. ש"ך שם ס"ק ג.

רנג מ"ז ס"ק נו. ובי"ה לעיל סוף ס"ג. וראה לעיל ס"ו

שבהפסד מרובה מותר לנכור ככל אופן. וראה

פס"ד צמח צדק ס"ה לה.

רנד שו"ת תורת מובלעין ס' עה. הובא במ"א ס"ק נו

(לקח כרוב. וראה לקמן סמ"ב).

רנה וד"א שם.

רנו לעיל סמ"ב.

רנז מר"ם שם (כבוש כמבושל). מ"א סוף ס"ק יש (אם

יש לפסק שגשה מעת לעת). וראה לעיל ס' תמו

סמ"ח, שהגים (שכבושים בהם הכרוב) כמבטלין את

לפניו ואז היה צונן וצונן יבש בלא רוטב אינו אוסר לדברי הכל דם ואין חוששין שמא נפלה עליו בעורו רותח בקדירה או בקערה שאין מחזיקין איסור ממקום למקום וגם חתיכת מצה הגדולה יש להתיר אף על פי שיש לחוש שמא היתה החמה בתוך המצה כפוי ובדואי לא נפלה עליה לאחר האפייה שהרי היתה מתגלגלת ויורדת אלא נפלה עליה קודם אפייתה בשעת לישה ונאסרת כל המצה אם נאפית בתוך הפסח שהמין בפסח במשהו¹⁰¹ (עין ס' תס"א¹⁰²) מכל מקום כיון שאיסור משהו אינו אלא מדברי סופרים תולין להקל¹⁰³ שלא היתה החמה מעולם בתוך המצה אלא בתוך הבשר לאחר שנצטנן ושניהם מותרים ומכל מקום צריך להסיר כדי נטילת מקום מחתיכת מצה הגדולה באותו מקום שפרס ממנה החתיכה קמנה¹⁰⁴ שיש לחוש שמא היתה החמה באותו מקום ונאסר שם כדי נטילת מקום מן המצה¹⁰⁵ לפי שנפלט מעם החמה לשם ומעם הוא כעיקר מן התורה כמו שנתבאר ביורה דעה ס' צ"ח¹⁰⁶:

בזך וכל זה כשהבשר המונח לפניו היה צונן כבר כשהניחו במקום זה אבל אם הניחו לפניו כשהוא רותח בקערה שהוא כלי שני אסור¹⁰⁷ (או אפילו לא היה שם רוטב לפי מנהג מדינות אלו כמו שיתבאר¹⁰⁸) שהרי מחזיקין איסור מומן לזמן ערב.

ואין להתיר מכח ספק ספיקא שמא חמה זו היתה במצה שבפיו ואם תמצא לומר בבשר שמא נפלה עליו לאחר שנצטנן שאם כן צריך אתה לאסור את המצה קודם שתתיר את הבשר ומה ראית להתיר הבשר ולומר שהחמה היתה במצה ולאסור המצה שמא היתה בבשר והמצה מותרת שכל ספק דברי סופרים להקל¹⁰⁹ ואם תתיר את המצה אי אפשר להתיר את הבשר לפי שאין בו אלא ספק אחר להקל הריינו שמא נפלה עליו לאחר שנצטנן ואין מקולין מספק זה בלבד כיון שהוא במקום אחד מומן לזמן וכיון שאי אפשר לך להתיר שניהם שהרי בודאי היתה החמה באחד מהם צריך אתה לאסור שניהם¹¹⁰:

בזך וכל זה בבשר בהמה וזיה או אפילו בבשר עוף אלא שהחמה היא שלימה אבל אם היא בשר עוף החמה היא שבורה יש להתיר הבשר מכח ספקא שמא נפלה עליו לאחר שנצטנן ואם תמצא לומר קודם לכן שמא היתה כבר במעי העוף ונתעכלה שם במעיו עד שנשברה¹¹¹ ושוב אין בה איסור המין וממעיו נדבקה לבשרו וכיון שהבשר מותר יש להתיר גם המצה שאנו תולין שהחמה נפלה לתוך הבשר לאחר שנצטנן או שנתעכלה כבר במעיו ולפיכך שניהם מותרים שכל ספק דברי סופרים להקל¹¹² רק שיסור כדי נטילה מהמצה אבל מהבשר אין צריך להסיר כלום¹¹³ כיון שיש בו ספק ספיקא וכל

¹⁰¹ דרלוקן סמ"ט.

¹⁰² כרלעיל סל"ו לספרא ה"ג.

¹⁰³ רס"ה מעוף זו.

¹⁰⁴ רס"ו כרלעיל ס"ז וסכ"ה, שלא החמירו במשהו אלא בחמין דאי ולא בספק.

¹⁰⁵ וד"א ס"ק בה.

¹⁰⁶ רס"ה כספרא השניה דלעיל ריש סל"ו (וראה לקמן סוף

סמ"ה, לענין כדי קליפה מרחבשר).

¹⁰⁷ רסט סמ"ה סוף זה בשער"ר לא הגיע לרינו, וראה שו"ע שם

ס"ב (במקן בשאינו מונח). לעיל רס"ז תמו (רעות

הפוסקים היה כפי ס' חמב ק"א ס"ק ז). וראה מ"מ

וציונים.

¹⁰⁸ ער כרלעיל סל"ב (שכלי שני אוסר בפסח).

¹⁰⁹ רע"א מעוף נש (שאין אנו בקיאים, ובבשר שנין נאסר

כזו וכליל בלא רס"ב).

¹¹⁰ ערב מ"א ס"ק כה. וכרלעיל סל"ה (ולכן אין אומרים

שנפלה על הבשר כאן אחר שנצטנן).

¹¹¹ רע"ג כרלעיל סמ"ג, שהחמה מותרת ממצע זה.

¹¹² ערו מ"א שם. וכרלעיל ס' חמב מ"ה, שבמקום שאין

להתיר שניהם אומרים שניהם (מש"א"ב לעיל סמ"ג,

ולקמן סמ"ה, כיון שאפשר לחלות שנפלה בבשר באופן

שאינו אוסר, אזי תולין בדתה, כמבאר ביר"ד ס' ק"א

ס"ח).

¹¹³ ערה כרלוקן סס"ב.

¹¹⁴ רע"ו מ"א ס"ק בה.

¹¹⁵ רע"ז הינו לומר שאם הבשר חם וכחוש נאסר כבדי

קליפה מרחמה, כרלוקן סמ"ט.

הלכות פסח תמו

שמג

ספק ספקא מועיל אפילו באיסור של תורה^{דעט}:

בז אם הגעילה יורה מחומצת^{דעט} קודם הפסח^{דעט} ושפכו מי הגעלה המחומצים^{דעט} וירדו לבור בתוך הפסח נאסרו המים שבבור אף להאומרים^{דעט} שהמין בפסח אינו אוסר בצונן שלא אמרו כן אלא כשהסיר ממשות החמין מהצונן שאין מעמו נפלט בצונן אבל כאן המים המחומצין הן מעורבין במימי הבור^{דעט} ואין מתבטלין בתוכו כס' כיון שנתערבו בהם בתוך הפסח.

אבל אם ירדו לבור קודם הפסח ונתבטלו שם כס' מותרין^{דעט} ומכל מקום אם יש לחוש שמי הגעלה אינן מתערבין יפה במימי הבור אלא הם נקיים ועומדים למעלה אסור לשאוב מהבור בפסח אלא אם כן כבר שאב ממנו פעמים רבות קודם הפסח לאחר שירדו לשם מי הגעלה שעל ידי השאיבה מתערבים יפה מי הגעלה במימי הבור ומתבטלים בהם כס' קודם הפסח^{דעט}.

ואם לא שאב ממנו כלום קודם הפסח ושאב ממנו מים בפסח וכשל בהם תבשיל יש להתיך התבשיל^{דעט} שבודאי יש ששים במים הללו כנגד מעט מי הגעלה שנתערבו בתוכם על ידי השאיבה^{דעט} ומי הגעלה אינן אוסרין במשהו כיון שאין בהם חשש חימוץ אלא מחמת שהורחתו ביורה מחומצת ודורי יש בהם נותן מעט בן נותן מעט של היתר (עין ס' תמ"ז^{דעט}).

וכל זה כשהיורה היתה בת יומא מבליעת המין בשעה שהגעילה אבל אם לא היתה בת יומא אף אם ירדו מי הגעלה לבור בתוך הפסח ואין במי הבור ששים כנגדם מותר לשתות מהבור בפסח אף אם לא נתערבו יפה מי ההגעלה במי הבור דכיון שהיורה לא היתה בת יומא הרי החמין הבלוע בה נותן מעט לפגם במי הגעלה וכל נותן מעט לפגם שנעשה קודם הפסח אינו הוזר וניער בפסח^{דעט} (ומכל מקום קודם שנפלו מי הגעלה לתוך מי הבור אסור להשתמש במי הגעלה אף שהחמין היה נותן מעט לפגם בהם ממעט שנתבאר בסיומן תנ"ב^{דעט}):

בז אם נמצאת חמה^{דעט} בקועה בבאר בפסח אסור לשאוב עוד מים מהבאר כל ימי הפסח^{דעט} אף להאומרים^{דעט} שהמין בפסח אינו אוסר בצונן שמכל מקום יש לחוש שזמא נשרית שם חמה מעת לעת^{דעט}.

אבל אם אין החמה בקועה אע"פ שנתרבה אה הוא שעת הרהק שאי אפשר למצוא מים

רפז שאף שקודם הפסח לא שאבו מהם ולא נתבטלו כס' שמי הגעלה נקיים ועומדים למעלה כדל' מכל מקום על ידי השאיבה בפסח נתערבו ויתבטלו כס'. ואף שהמין בפסח אינו מתבטל כס', מכל מקום מי הגעלה בו רפח מין כמ"ד, שאף שאנו מותרין כרעת האוסרים בנותן מעט בן נותן מעט לאסור בפסח, מכל מקום אינו אוסר בפסח במשהו (ח"י שם ס"ק וסמ"ג).

רפט כדלעיל ס' תמו סכ"ב וסמ"ג.
רצ סעף ו.

רצא ולענין שעורים ששנינו במים קודם הפסח ראה לעיל ס' תמו ס"ט.

רצב פ"ד ס"ב ד"ה ולענין רטא, לפי דעת הטור (אם נשרית מעת לעת).

רצג סעף כג.

רצד ד"א ס"ק יש (אפילו בפסח נשרית מעת לעת).

רעת רמ"א ויר' מ' קן ס"ט, וראה לעיל ס"ח באזה אופן מתורים באכילה ממעט ספק ספקא.

רעט מרדכי רמז הקטח, טור ושו"ע ס"ג.

רפ מ"א ס"ק בו (בשם דרכי משה). הודשו הגהות מור"ח ס"ק ב. וברעיל ס' תב ס"ט שאמור להגעיל כלים בפסח.

רפא שהם אוסרים, כדלעיל ס' תב ס"ז.

רפב לעיל סכ"ט.

רפג רמ"א ס"ג. מ"א ס"ק בה.

רפד ד"א ס"ק בו. פ"ד ס"ג.

רפת ט"ו ס"ק ת. וראה כעין זה לעיל ס' תמו ס"ב.

רפו משא"כ הגוים השאובין עצמן, שאף שלפי המבואר לקמן במסגרת מותרין, אין להשתמש בהן לכתחלה, ורק התבטלו מותר. כ"ח שם. ח"י ס"ק מד.

הלכות פסח תמו

שרד

אחרים אלא על ידי הרהק יש להחיר מכה ספק ספיקא אף במקומות שנוהגין להחמיר בצונן בפסח כמו שנתבאר למעלה^{דצ"ה}.

ואם נמצאת פרוסת לחם או עיסה בכאר אפילו אם ידוע שלא נשתחה שם מעת לעת והוא מקום שלא נהגו להחמיר בצונן אין להשתמש במי הכאר אלא על ידי סינון^{דצ"ו} אפילו נמצאו קודם הפסח כמו שנתבאר למעלה^{דצ"ז}:

מזח מי שרוצה לשוב בפסח מבארות של נכרים או מבארות של ישראל שלא נזהר בהן מהמין כל השנה טוב שיסמן המים בכגר נקי בכל פעם ששוב^{דצ"ח} אבל מעיקר הדין אין מחזיקין איסור מספק^{דצ"ט}:

מזג בשר חי שנמצא עליו חמה בקועה קודם מליחתו אם החמה היא מנוגבת וגם הכשר הוא מנוגב במקום שנגעה בו החמה אפילו הרהק אין צריך^ש אבל אם אחד מהם לח קצת במקום נענית צריך להחיר הכשר במקום שנגעה בו החמה^{ש"ב} ודי לו בהרהק שמדיחו קודם המליחה להכשירו מדימו ואם נמצאת עליו חמה לאחר שהורח קודם המליחה צריך לחזור ולהחירו קודם המליחה^{ש"ג} במקום שנגעה בו החמה ואין לו לסמוך על הרהק שמדיחו אחר המליחה לפי שאותו משהו לחלוותי שנגע בחמה שצריך להעבירו מהבשר על ידי הרהק אם לא יעבירו קודם המליחה הרי הוא נבלע בבשר על ידי המליחה.

ואף במקומות שנוהגין להחמיר בצונן בפסח^{ש"ד} די לו בהרהק כיון שאין בו במקום החמה אלא קצת לחלוותי^{ש"ה} ולא החמירו אלא כשיש שם רוטב^{ש"ו} הרבה והמין הוא נשר^{ש"ז} בתוך הרוטב שאז נפלט מעם משהו מהמין לתוך הרוטב והרוטב מבלע אותו מעם משהו בתוך ההיתר:

ג ואם נמצאת עליו החמה לאחר שנמלח בעוד שהמלח עליו^{ש"ח} צריך ליטול ממנו כדי קליפה^{ש"ט} במקום מגעה של החמה אם ידוע בבירור שלא נגעה בו אלא במקום שנמצאת בו אבל אם יש להסתפק שמה נגעה בו במקום אחר צריך ליטול כדי קליפה מכולו^{ש"י} לפי שמן הסתם כבר היתה עליו החמה בשעה שמלחו שהרי מחזיקין איסור מומן לומן^{ש"י} ומן הסתם נפל קצת מלח גם על החמה^{ש"יא} ודרך המלח להפליט ציר מדבר המלוח והציר שהפליט מהחמה נבלע בבשר במקום מגעה של החמה לפי שהוא כרותח^{ש"יב}:

שא רבנו ירוחם נתיב ה"ח (מז, א). ש"ע ס"ד.
שב משמעות רבנו ירוחם וסו"ע שם (שהצריכו שמיפה). וראה הרהק הושע ע"א.
שג כדלעיל ס"ג.
שד ד"ז ס"ק מג.
שה ד"א ס"ק כג.
שו משא"כ כשהוא דרך העברה בשטיפה, כדלקמן ס"ח.
שז מ"א ס"ק ג.
שח הרי"א תומין בריאם השלם סו"י גב. רא"ש פ"ב ס"ב. טור (באומר הרעת). מרדכי רמז תקנב בשם כמה פוסקים. רבנו ירוחם נתיב ה"ח (מז, א) בשם הרשב"א (כ"ד קליפה). ודעת הא' בש"ע ס"ד.
שט מ"א ס"ק לא וס"ק לג (לענין שאר החתיכות), וכדלקמן ס"ח.
שי כדלעיל ס"ט.
שיא טור ודעת הא' בש"ע יורד ס"ע ס"ז. שם ס"ק קה ס"י. ח"י ט"י תתנ ס"ק ג, ובאן ס"ק מז (רבלאו דבי אמרין מהור מליח וצמא תפל מני בהרהק).
שיב כדלעיל ס"י תתנ סכ"ש וס"ג. וראה מ"מ וציונים.

רצה סוף ל' (שבשעת הרהק יש לחקל כדאמרינן שהמין בפסח אינו אסור בצונן, וכל החשש הוא רק שמה נשרית שם מנת לעת) וס"לא (יש להחיר ממנו ספק ספיקא כדי עז', שמה לא נשרית שם מעת לעת ואם תמצא לומר נשרית מנת לעת שמה לא נתרבה עד תוך מעת לעת. ואפשר מיירי הבא שנמצאת החמה אחר ששאבו משם המים) וס"לג (ומ"א (שבמקום הדפסר נתרבה יש לסמוך על הגמורים ספק ספיקא כו').
רצו פ"ח שם.
רצא מניקה כ"ג (מינעם קודם הפסח), ולעיל ס"י תתנ סכ"ד במוסתר (שבהפסד מרובה, או כשלא נמצאו פירוין על המנוגת, מועיל המינוג אפילו בפסח).
רצב אגור ס"י תש, בשם מהר"ל הל' מום הלשת המנוגת (סוף ע' יב). כ"י סוף הסימן. ה"י ס"ק מה. מ"א ס"י תתנ ס"ק מג.
רצג ה"י ס"י תתנ ס"ק ג, וראה גם לעיל ס"י תתנ ס"ט וש"ג.
ש (ב"ח) ב"ח ד"א צ"א ס"א ר"ה ו"מש בעל העשור. ש"ך שם ס"ק א.

הלכות פסח תמו

שמה

נא כמה דברים אמורים כשהבשר הוא כחוש אבל אם הוא שמן במקום מנעה של החטא⁷¹ הרי כל אותה החתיכה שנמצאת החמה עליה אסורה אפילו להשהותה או למוכרה לנכרי⁷² לפי ששמנונית הבשר מפטם⁷³ את הציד הנבלע בו⁷⁴ ונעשה כאלו הוא עצמו שמן ואזי הוא מפעפע ומתפשט ונבלע בכל אותה החתיכה שכן דרך השומן לפעפע כשהוא רותח והציד הוא כרותח.

ויש חולקין על זה⁷⁵ ואומרים שאין כח בשמנונית הבשר לפטם את הציד הנבלע כיון שהשמנונית הוא צונן ואף שהוא מלוח והמלוח דינו כרותח מכל מקום אינו כרותח ממש לענין זה שהיא בו כח לפטם את הציד הנבלע בו וכן עיקר.

ומכל מקום אם אין הפסד מרובה ולא מניעת שמחת יום טוב יש לחוש לסברא הראשונה שלא לאכלו בפסח אבל יכול להשהותו לאחר שהסיר ממנה כדי קליפה או למוכרו לנכרי⁷⁶ ועכשיו שאין אנו בקיאין בין בשר כחוש לשמן כמו שנתבאר בס' תמ"ז⁷⁷ אף אם אותה חתיכה שנמצאת החמה עליה היא כחוישה כולה אין לאכלה בפסח אפילו אם אין החמה בקועה אלא שנתרבתה⁷⁸ אלא אם כן יש שם הפסד מרובה⁷⁹ כגון שהוא ענישכב והוא חתיכה גדולה וחשובה או שיש שם מניעת שמחת יו"ט שאז יש להתירה לאחר שסיר כדי קליפה:

נב וכל זה באותה חתיכה עצמה שנמצאת החמה עליה אבל שאר החתיכות שנמלחו עמה ביחד אף על פי שהיו נוגעות בה ונבלע בהן הציד היוצא ממנה אינן נאסרות⁸⁰ כלל⁸¹ אפילו אם הן שמיניות וגם אותה חתיכה היא שמינה⁸² לפי שאף לראומרים⁸³ ששמנונית הבשר מפטם את הציד היוצא מהחמה מכל מקום אין בציד זה חב לפעפע מחתיכה לחתיכה כלא רומב⁸⁴ כיון שאינו שמן מצד עצמו⁸⁵ ונמצא שאין בשאר החתיכות אפילו משהו מציד זה שיצא מהחמה:

שכג שול"ת הרמ"א סי' כח וס' – (תשובת מר"ם פארווא). דרכי משה סי' ק"ב רמ"א סי"ד, שול"ת משאת בנימין סי' סט. הובא במ"ו סי' כ, ובמ"א סי' לג. **שכד** אפילו כדי קליפה. מור וצנין יו"ד סי' קה ס"ז (אף בצ"ל). וראה שו"ך שם סי' ק"ב כב (ש"ק בכלי אוסר כדי קליפה משא"כ בב' חתיכות). משאת בנימין שם (שהמצריים כאן קליפה אנה אלא חומיא). לעיל סי' תמ"א סי"ח.

שכה ה"ז"ל בתהוותו למור יו"ד סי' קה (בדעת הגור, אפילו בצ"ל. וראה לעיל סי"א, בדעת הגור – לענין מליחה. וראה לקמן סי"ג – דעת עצמו). הובא בפרישה שם סי' קנ. בי"ח שם סי' ר"ה ונ"ש רבנו אבל אם. שו"ך שם סי' ק"ג [נ"ט]. מ"א סי' תמו סי' ב. וראה גם לעיל סי' תמ"א סי"ח.

שכו לעיל סי"א. **שכז** ב"ח וש"ך שם. ובדלעיל סי"א, שאין מפעפע אלא הציד שבכ"ר נבלע כדי קליפה בחתיכת חזיר. וראה השו"תן והתפוסק ומפעפע בבילה (באותה חתיכה). וראה גם לעיל סי' תמ"ו, בב"ע כב"ל (שאוסר כדי קליפה בחזיר). וכשהחזיר שמן הוא מפטם את הבליעה הו"ו ומפעפעת בבולו). וראה העי"ב תתנ"ג ע"ז 73.

שכח שאז מפעפע מחתיכה לחתיכה (גם בחתיכה כחוישה). מ"א סי' תמו סי' ב. ב' תורת הבית הקצר בית ד שער א' (ו'א, א). מור וצנין יו"ד סי' קה סי"ג, שו"ך שם סי' יט. וראה גם לקמן סי"ג. לעיל סי' תמ"א סי"ח.

שיג ב"ח יו"ד סי' קה ר"ה ונ"ש רבנו אבל, בדעת הגור. שו"ך שם סי' יט (וכ"ה לקמן ס"ג בצ"ל, ולעיל סי' תמו י"ז). ובדלעיל בסמוך שנפסם רק את הציד הנבלע בו (כדי קליפה, כלי הפיטום. וכ"ה לעיל שם). ובדלעיל ס"ג שחזיר הבלוע בחתיכה שנפסם אינו יכול לפעפע מחתיכה לחתיכה (וכ"ה לעיל סי' תמ"א סי"ח). **שיז** שולע"ק זו דינה כבישול, שאסור להשהותה ולמכרה, בדלעיל סי' תמו סי"א-ב.

שיו גברא עז, רע"ב (לענין רוח). מור וצנין יו"ד סי' קה סי' ה (לענין צ"ל). שולע"ק יו"ד סי' ע' ס"ד (אף

לענין מליחה). מ"ו כאן סי' יט. **שיז** ב"ח וש"ך שם. וכ"ה לעיל סי' תמו י"ז.

שיז נדרש"ל בתהוותו למור סי' קה (בדעת הגור. וראה לקמן סי"ג – דעת עצמו). הובא בב"ח שם סי' ר"ה ונ"ש רבנו אבל. שו"ך שם סי' כה, ובנקודת הכתב מ"ו שם סי' י"ז שם סי' ק"ב, וכאן סי' יט. **שיח** מ"ו סי' ב. מ"ו סי' תמ.

שיט סוף ז'. וראה גם סי' תמ סס"ו לענין לפטם. **שכ** מ"ו שם.

שכא כולעיל בסמוך, שבה יש למנוע על המתירים אף בתבניתה ואף כבשר שמן, וראה לקמן סי' ט"ז שבחפס מרובה יש למנוע על כמותו בכשר כחוש אף בצ"ל. וראה תולד חזרה (נ"ג) ה' ע' עו.

שכב שול"ת הרמ"א מניין סי' מו ר"ה אשר שאלת מע"ש. וקדקת תורת המאה.

הלכות פסח תמו

שמו

נג ויש חולקין^{טכט} על כל זה ואומרים כיון שבכל איסורי תורה שנמלחו עם היתור אע"פ שהאיסור וההיתור הם כחושים אף על פי כן אנו מתמירין לאסור עד ס' אפילו הן חתיכות הרבה נגועות זו בזו והאיסור אינו נוגע אלא באחד מהן בלבד^{טז} והמעט הוא כדי שלא נצטרך להבחין לחלק בין איסור כחוש לאיסור שמן^{טז} שבאיסור שמן מן הדין יש להחמיר עד ס' אפילו הן חתיכות הרבה לפי שהאיסור עצמו מפעפע מחתיכה לחתיכה כיון שהוא שמן מצד עצמו^{טז} אם כן בחמץ בפסח שאינו מתבטל בס' יש להחמיר לאסור כל חתיכות שנמלחו עמה יחד אע"פ שהוא איסור כחוש^{טז}.

ויש לחוש לדבריהם^{טז} אם אין שם הפסד כלל כשישהה אותן עד לאחר הפסח^{טז} או שימכרם לכריז^{טז} אבל אם יש שם הפסד קצת^{טז} או קצת שעת הדחק והחטה אינה בקוהה אלא שנתרבה יש לסמוך על סברא הראשונה כי כן עיקר^{טז}.

שאין אנו מחמירין בשאר איסורין לשער בס' במליחה אפילו באיסור כחוש אלא באיסור ששייך בו קצת שמנונית כגון בשר טריפה כחושה שנמלח עם היתר שיש טריפה כחושה ויש טריפה שמוינה לפיכך אנו מחמירין בכל טריפה אפילו כחושה כדי שלא נצטרך להבחין ולחלק בין כחושה לשמוינה שאין אנו בקיאין בזה אבל איסור שלעולם הוא כחוש ואין שייך בו שמנונית כלל כגון חמץ בפסח אין להחמיר בו כמו באיסור שמן^{טז} בין לענין מליחה בין לענין צלי כמו שיתבאר^{טז}:

נד וכל זה כשידוע בבירור שלא נגעה החטה אלא באותה החתיכה שנמצאת עליה^{טז} כגון שנמצאת תוך תרנגולת אבל אם יש להסתפק שמה נגעה גם בשאר החתיכות כגון שנמצאת על התרנגולת מבחוץ^{טז} או על שאר בשר כולן צריכות קליפה מעיקר הדין^{טז}.

ואפילו אם ידוע בבירור שלא נגעה אלא באחת משאר החתיכות ואין ידוע איוו היא^{טז} אינה מתבטלת בתוכן ברוב כיון שהוא בתוך הפסח ולפיכך כולן צריכות קליפה מספק^{טז}.

ואם הן שמינית כולן אסורות אלא אם כן יש שם הפסד מרובה או מניעת שמחה י"ז^{טז} ועכשיו שאין אנו בקיאין בין כחוש לשמן אף אם הם כחושות דינם כשמיניות^{טז}.

ואם עבר ובשלם בלא קליפה יש לאסור כל התבטיל באכילה^{טז} אפילו יש שם הפסד מרובה ומניעת שמחה יום טוב.

שלו שבהפסד מרובה יש לחלק אפילו באותה החתיכה, כדלעיל ס"א.

שלח רמ"א שם. וראה גם לעיל ס' תבס ס"כ"א.

שלט חושאת בריוויץ ס' פג. רמ"א שם. רמ"א בריו"ט סי' קה פ"ה ופ"ט.

שמ סעף נג.

שמא רמ"א ס"ק לא וס"ק לג.

שמב רמ"א ס"ק לא.

שמג רמ"א ס"ק לא וס"ק לג.

שדמ שבה מתבטל בשאר איסורים, כגומאר בריו"ט ס' קה ס"ט. ש"ך שם ס"ק לה.

שמה רמ"א ס"ק לג. וכדלעיל ס' תמו ס"א (בכש ברוב).

שמו כדלעיל סוף ס"א, שאו יש להתיר לאחר שסור כדי קליפה.

שמו כדלעיל ס"א.

שמז רמ"א ס"ק לג. וכדלעיל ס' תמו ס"ה.

שכט ש"ת שארית יוסף ס' נג. ש"ת מהרש"ל ס' עט. ים של שלמה חולין פ"ו ס' מה. רמ"א ס"ד בשם

יש חזקונין. י"ח ס"ד ר"ה ר"ה ומ"ש והשאר מותרות. של רמ"א יו"ד ס' קה ס"ט. ש"ך שם ס"ק לו.

שלא דגרת מדרא"י בשערי הורא סוף כל ל"ה ד"ה וכן ראיתי רמ"א שם.

שלב תורת הבית הקצר בית ד שער א (ו, א). מור וש"ע יו"ד ס' קה ס"ו. וראה גם לעיל ס"ב.

שלג רמ"א ס"ק לב.

שלה במליחה. וראה לעיל ס' תמו ס"ה, וס' תמא ס"ה (שנאפה אין חוששין לה). ים של שלמה שם

(שכן הוא דברי הכל). הני"ב תתב ע' 74.

שלה ש"ת רמ"א סוס"י חג. מ"א ס"ק לג (בשאר החתיכות). וראה לעיל ס"א (קדו"ל להתיר בה

אפילו באותה חתיכה). **שלו** רמ"א שם ובאן סוף ס"ד וראה לעיל ס"א (קדו"ל להתיר בה אפילו באותה חתיכה).

הלכות פסח תמו

שמו

אבל מותר להשהותן או למוכרן לנכרי אפילו לכתחלה בלא קליפה כיון שאין בהן אלא ספק נגיעה^ט:

גך וכל זה כשנמצאת החטה על הבשר קודם שהורדה אחר המליחה אבל אם נמצאת עליו לאחר שהורדה בודאי עכשו נפלה עליו ולא היתה עליו בשעת מליחתו וחמיה מקום מגעה ודי שאם היתה עליו בשעת מליחתו היתה עוברת מעליו על ידי הדחה^י.

במה דברים אמורים כשנמצאת על גבי הבשר או על גבי התרנגולת אבל אם נמצאת בתוך התרנגולת בודאי היתה שם בשעת מליחה^{יא} שהרי בודאי לא נפלה ממקום אחר לתוך התרנגולת אלא היתה שם במעיה וממעיה נפלה שם על בשרה:

גז וכל זה כשנמצאת החטה מונחת בבשר והוא הדין כדגים אבל אם נמצאת נשרית בתוך ציר היוצא מבשר או דגים בשעת מליחתן הרי כל החתיכות המונחות בתוך הציר אפילו הן כהשות כולן אסורות אפילו להשהותן או למוכרן לנכרי אם שותה החטה עם החתיכות בתוך הציר בכדי שאם היה נותן הציר בכלי על האש היה מתחיל להרתוח ולהתבשל^{יב} וכיון ששהו בתוכו כשיעור בישול הרי הן כאלו נתבשלו ממש בתוכו^{יג} ומכל מקום אם אין החטה מבוקעת יש להתיר להשהותן או למוכרן לנכרי^{יד} אם יש שם הפסד מרובה כמו שנתבאר למעלה^{טו}:

גז ואם מקצת החתיכה בתוך הציר ומקצתה למעלה מן הציר המקצת שבתוך הציר אסור אפילו להשהותה או למוכרה^{טז} אפילו במקום הפסד מרובה^{יז} והמקצת שלמעלה מן הציר מותר^{יח} להשהותה או למוכרה^{יט} אפילו אם אין שם הפסד מרובה רק שיהיה להסיר ממנה כדי קליפה במקום שיהיה מחובר למקצת הב' שבתוך הציר^כ ואם יש שם הפסד מרובה ומניעת שמחת יו"ט יש להתירו אפילו באכילה^{כא}:

גך אם נשאר מעט שכר בכלי ונטלו בתוכו מים והדיחו בהן בשר אחר מליחתו בפסח יש להתיר הבשר אף בלא קליפה מעיקר הדין שאף שהמים נאסרו מהמת השכר שנתערב בתוכם מכל מקום הבשר לא בלע כלום ממים הללו כיון שהוא צונן שאף המחמירין בפסח בצונן^{כב} לא החמירו אלא כשנשרה האיסור בתוך היתר צונן או שנשרה ההיתר בתוך איסור צונן או שנשרה האיסור וההיתר בתוך רוטב צונן אבל כאן שהאיסור עבר על ההיתר דרך העברה בעלמא לא נאסר כלל בצונן לדברי הכל^{כג}.

ואע"פ שהבשר היה מלוח עדיין בשעה שהדיחו והמלוח הוא כרותח מכל מקום לא בלע כלום ממים הללו לפי שמיד שהגיעו עליו המים נתבטל רתיחתו כי המים שהדיחו בהם

שט ט"ז ס"ק ב. ח"י ס"ק מה.

שנ ח"א ס"ק ל.

שנא ח"א שם.

שנב כרעיל ס"ה תמו ס"ה ט"ז.

שנג ח"י ס"ק ב.

שנד ח"י ס"ק מה.

שנה סכ"ה (בתבשיל). וראה גם לקמן סוף ס"ס

(בצלוה).

שנו ט"ז ס"ק ב.

שנז שמה שכבש בתוך הציר הוא כמבשיל.

שנח כרעיל ס"ה תמו ס"ז (במומגר) רלא נאסר אלא

מה שכבש בתוך המים והציר.

שנט ט"ז שם. אבל לא לאכילה. שהציר יש לו גם דין

מליחה שאסור כולו (פר' מגדים משב"ז סוף ה"ב)

אות ד. וביד"י ס"ה קה שפ"ד ס"א א. באכילה. כרעיל

סכ"א.

שו ט"ז שם.

ששא משב"ז שם. וכרעיל סכ"א כנמלה.

ששב לעיל סכ"ט.

ששג מנחת יעקב כלל ג ס"ק ב. ח"י ס"ק ג. וראה גם לעיל ס"ה תסה סוף ס"ה.

הם מנמלים כח המלח ^{טו} ואין לו כח להבליע המים בכשר ומכל מקום מחמת חומרת המין בפסח יש לקלוף מעט הכשר במקום שנגעו בו המים הללו והוא חומרא בעלמא ^{טז}:
נמו אם נמצאת המה בקועה בפסח בתרנגולת צלוייה או בשאר בשר צלי צריך להסיר מקום פעפועה לפי אומדן הרעת ^{טז} ומן הסתם אינה אוסרת יותר מכדי קליפה ^{טז} שהחטה היא קטנה וכחושה ופליטתה מועטת ^{טז}.

במה דברים אמורים בצלי כחוש ^{טז} אבל אם הוא שמן במקום מגעה של החטה ^{טז} כולו אסור אפילו להשהותו או למכרו ^{טז} ועכשיו שאין אנו בקיאים בין כחוש לשמן אף אם הוא כחוש יש לאסור כולו ^{טז} אף אם לא נתבקעה החטה אלא שנתרככה ^{טז} ומכל מקום בהפסד מרובה או במקום מניעת שמהת יו"ט יש לסמוך על בקיאתנו אם הוא כחוש להתיירו אפילו באכילה לאחר שיסיר ממנו כדי קליפה ^{טז} כמו שיתבאר ביורה דעה סימן ק"ה ^{טז}:

כ וכל זה כשנצלה בקדירה או על גבי גחלים אבל אם נצלה בשפוד אפילו הוא כחוש לגמרי כולו אסור אפילו להשהותו או למכרו לנכרי לפי כשמהפכים השפוד מתפשט טעם משהו ^{טז} מהחטה בכל הצלי ואם נצלו תרנגולות הרבה על שפוד אחד כבת אחת והן נוגעות זו בזו ונמצאת חטה על אחת כולן אסורות אפילו הן כחושות לפי שעל ידי הופוך השפוד מתפשט הטעם משהו מזו לזו ומזו לזו ^{טז} אבל אם אינן נוגעות זו בזו מותרות ^{טז}.

במה דברים אמורים כשהתרנגולת שנמצאת החטה עליה היא כחושה ^{טז} אבל אם היא שמינה הרי השומן מפמם את טעם משהו חמין הבלוע בתוכו ^{טז} ועל ידי השפוד מפעפע ומתפשט טעם משהו וה ונבלע בכל אורך השפוד ואוסר את כל תרנגולות הצלויית בשפוד ^{טז}.
 ומכל מקום אם אין החטה מבוקעת יש להתייר במקום הפסד מרובה למכור לנכרי או להשהות אפילו התרנגולת שנמצאת החטה עליה ^{טז} כמו שנתבאר למעלה ^{טז}:

שד מור ושילע יו"ד סי' צא ס"ה. וכרעיל סי' תמו ס"ח.
שה מנתת יעקב שם. ה"י שם.
שז רא"ח בריאם השלם מוס"י נב. רא"ש פ"ב סי' סה. מור ושילע ספ"ג.
שז כרעילן ספ"א וס"ג. מ"א ס"ק לז. וכ"ה לקמן ספ"א. וראה לעיל סי' תמו סוף סכ"ב. מנתת פתים יו"ד סי' קה ס"ה.
שח משא"כ בשאר דבר הכחוש צריך כדי נצילה, כרעיל שם ס"ה.
שט מ"א סי' לה. ה"י ס"ק נ.
שע כרעיל מ"א (במליחה) וס"ג.
שע אהא לעיל מ"א (במליחה) שנתיר להשהותו או למכרו, ובמקום הפסד מרובה אף לאכלו, משא"כ כאן (בצלי) שגם הדעה דב' רעיל שם מורה ששמננית הבשר מפמם את הציור הבלוע בו ומפעפע בכל החתיכה.
שע כרעיל שם וס"ג.
שע כרעיל שם.
שע תשובת מהר"ם פארווא בשו"ת רמ"א סי' צ. תורת המטא כולל לה אות ב. ורבי משה יו"ד סי' קה ס"ק יב. רמ"א שם ס"מ (במליחה). וראה מנתת יעקב סי' לה סוף ס"ק ד.
שע סימן זה בשע"ר לא הגיע ליידינו, וראה רמ"א שם. שעו שלכן לא אסרו בשאר איסורים. מ"א ס"ק לה. ה"י ס"ק נא.
שע דא"ש פ"ב סי' כה. מור ושילע ספ"ג.
שע מ"א ס"ק לה.
שע ואף למה שנת"ל במנ"ש שאין בקיאים בין בחוש למשון, ואף לדעת החולקין לדעיל מנ"ש שגם בהפסד אמרין אין בקיאים ומפעפע מחתיכה לחתיכה, מ"מ כשהיא אסור הוא ע"י הבלוע בשפוד לא מהמזרים בבחוש, כמבואר בש"ך יו"ד סי' קה סוף ס"ק כג. וראה לעיל מנ"ש. לקמן סי' תע"ג ספ"ג. העני"ב תתנב ע' 78.
שם היינו הבלוע בתוך התרנגולת (כרעיל מ"א במליחה, וס"ג) ובתוך השפוד (שאסור כדי קליפה גם בלי השומן, כרעיל מנ"ש).
שפ מ"א ס"ק לו. וראה לעיל מנ"ש שאין בציר זה כח לפעפע מחתיכה לחתיכה, משא"כ כאן בשפוד שנפלט ממנו עכ"פ כדי קליפה, כרעיל סי' תג מנ"ו. ואחר שבלע כדי קליפה בשאר התרנגולות מתפמטת הבלועה וגאסרות כל התרנגולות, כרעיל סי' תג סס"א. וראה העני"ב תתנב ע' 76.
שפ ח"י ס"ק נג.
שפ סכ"דיו (בתבשיל), וסוף מנ"ו (בשריה).

הלכות פסח תסותסח

שמט

סא אם נמצאה חמה או שעורה בקיעה בפסח בופק העוף לאחר שהכבדו אותו באור לחסור נוצת העוף מותר ^{ט"ז} שהרי החמה אינה אוסרת אפילו בצילו ממש יותר מכדי קליפה ^{ט"ח} וכאן הופק הוא הקליפה שמסירין ומשליכין אותו ^{ט"ט}.

ואפילו אם העוף שמן אין להחמיר בו יותר מכדי קליפה כי ההכחב אינו דומה כלל לצלי והואל ואינו מהכבדו הרבה במקום אחד אלא מעבירו תמיד הנה והנה ^{ט"י} כמו שיתבאר ביו"ד סימן ס"ח ^{ט"י}:

סב ואותה החמה שנמצאת בופק צריך לשורפה ^{ט"ב} אפילו לא נתבקעה אלא שנתרככה כמה דברים אמורים כשהיא שלימה אבל אם היא שכורה הרי ניכר ששלט בה העכול עד שגשתברה והרי זו כפרש ונפקע איסור חמין ממנה ^{ט"ג} ואין צריך לבערה ואין צריך לומר שאינה אוסרת אפילו כדי קליפה:

סג וכל זה בחמה ושעורה וכיוצא בהן מדברים שאפשר שבלען העוף כשהן שלימים ולא לעסן כלל ולכך אינן חשובים כמעובלים עד שגשתברו שם במעויו אבל אם אכל מורסן וכיוצא בו מדברים רכים שכודאי נלעסו בפיו אם שהו במעויו כשעור עיכול דהיינו מעת לעת הרי הם כמעובלים לגמרי ונפקע מהם איסור חמין ^{ט"ד} ואם הקיאן דרך בית הרעי אפילו בתוך מעת לעת נפקע מהם איסור חמין ^{ט"ה} אבל אם בלע חמין ושעורים ^{ט"ו} וכיוצא בהן והקיאן כשהן שלימים ^{ט"ז} אף ששהו במעויו יותר ממעת לעת ^{ט"ח} לא נפקע איסורן וכן אם בלע שאר איסורין דינו כחמין בפסח לענין זה:

סד כל מקום שמקילין מחמת הפסד מרובה אם יכול להשהות עד לאחר הפסח או למכור לזכרי בפסח ולא יהיה שם הפסד מרובה אין להקל ^{ט"ז}:

סה כל מקום שמקילין מחמת שמחת יו"ט יש להקל אפילו בחלוו של מועד שאף הוא בכלל יום טוב לענין שמחה כמו שיתבאר בס' תקב"ט ^{ט"ז}:

תסח שלא לעשות מלאכה בערב פסח אחר הצות וכו' כ"ג סעיפים:

א בומן שביט המקדש היה קיים אסרו חכמים לכל אדם מישראל לעשות מלאכה בערב פסח מחצות היום ולמעלה לפי שמחצות ואילך הוא זמן הקרבת הפסח וכל אדם שמקריב קרבן בכל ימות השנה איתנו היום הוא יום טוב שלום מדבריהם ^ב ואסור

שפד דין סוף פ"ב (יב, א) ד"ה והמה. שולע סמ"ג.

שפה כולעיל סמ"ט (בבבש).
שפו ר"ן שם. מ"א ס"ק ל. מ"ז ס"ק כא. וראה לעיל סי'

תסח ס"ז.

שפז הלכות ומנהגי מור"ש ס' שלא. מהר"ל הל' מאכלות אסורות בפסח (ע' קכז). ח"א גמ"ז שם.

שפח סימן זה בשוע"ר לא הגיע לדינו, וראה רמ"א שם ס"ג. פסק אדה"י ע' 23.

שפט ראש בבורת פ"א ס' ת. מור (שאומו) ושולע סמ"ג (שצריך לשרפם).

שצ מור יו"ד סוכ"ג פג, לפירוש הש"ך שם ס"ק ל, ופ"ח שם ס"ק כח. דרכי משה סוף ס"ק ד בשם

מהר"י ברנא. ח"א ס"ב, לפירוש הח"י ס"ק לג. וראה גם לעיל ס"ה. פסק אדמו"ר הקו"ק ע' 75.

שצא כרכי יהודה בן בתרא אהלות פ"א מ"ג, לפירוש תוס' מנחות סג, רע"ב, ור"מ מפנחס"א בראש

בבורת פ"א ס' ת. פ"ח בירוד ס' 29. מ"ק כח.

שצב מנחות שם, לפירוש הרמב"ם הל' שונאת מת פ"ב הל' פ"ח שם.

שצג תוס' רא"ש שם. מור ושולע סמ"ג.

שצד מנחות ורמב"ם שם (לענין עצמות). פ"ח שם.

שצה פ"ח שם.

שצז ראה גם לעיל ס"ז וס"ח וס"ג.

שצח סוף ג.

סימן תסח

א ירושלמי פסחים פ"ד הל"א. דוכא בתוס' ג, א ד"ה מקום. ראש"ש פ"ד ס' א. ר"ן שם (מג, ב) ד"ה מקום.

לבוש ס"א.

ב ראה עירובין מג, א. ר"ן פסחים שם בשם התוס'. וראה הקרי והלכות ח"ד פג, ב.